

JMG

Examensarbete i medie- och
Kommunikationsvetenskap

2011-05-30

Institutionen för journalistik,
Medier och kommunikation
www.jmg.gu.se

”

”

Det får inte bli för mycket av det här datoriserandet.

– En kvalitativ studie av digitaliseringens påverkan på generationsskillnader,
med fokus på kommunikation

Författare: Philip Bernåker & Julia Halldner
Handledare: Jenny Wiik
Kursansvarig: Ingela Wadbring

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPT OF JOURNALISM, MEDIA AND COMMUNICATION

Abstract

Titel	”Det får inte bli för mycket av det här datoriserandet.” – En kvalitativ studie av digitaliseringens påverkan på generationsskillnader, med fokus på kommunikation
Författare	Philip Bernåker & Julia Halldner
Uppdragsgivare	JMG, Medieinriktningen på lärarutbildningen, Göteborgs universitet
Kurs	Examensarbete i Medie- och kommunikationsvetenskap vid institutionen för journalistik, medier och kommunikation Göteborgs universitet
Termin	Vårterminen 2011
Handledare	Jenny Wiik
Sidantal	40, inklusive bilaga
Antal ord	15 716
Syfte	Att undersöka generationsskillnader gällande kommunikation i och med digitaliseringen. (Utifrån en lärares synvinkel)
Metod	Kvalitativ undersökning i form av samtalsintervjuer
Material	Sex stycken samtalsintervjuer med gymnasielärare i Göteborg
Huvudresultat	Studien visar att lärarna anser att digitaliseringen är ett problem och att den har påverkat generationsskillnader negativt. Lärarna anser även att kommunikationen har påverkats av digitaliseringen, både positivt och negativt. Dock kommer ungdomar alltid ses på ett visst sätt – lata, bekväma och i behov av instruktioner. Vår studie ökar medvetenheten kring problematiken som digitaliseringen har medfört.

Executive summary

Sedan Internet slog igenom under 90-talet har en digitalisering skett av samhället. Såväl gamla som unga berörs av de nya digitala teknikerna. Till stor del har kommunikationen påverkats och idag finns det helt nya möjligheter att kommunicera. Kompetensen kring de nya kommunikationsmedlen är dock skild beroende på intresse och ålder. Uppstår det här ett problem?

Den här undersökningen är gjord på uppdrag av JMG tillsammans med medieinriktningen på lärarutbildningen. Uppdraget var att undersöka om det finns någon problematik i kommunikationen mellan de som har växt upp med digitaliseringen och dem som har fått lära sig digitala medietekniker i efterhand.

Utifrån uppdraget ville vi undersöka generationsskillnader, då de här kan ge oss en indikation på hur situationen ser ut. Fokus lade vi på kommunikation och syftet blev således: Att undersöka generationsskillnader gällande kommunikation i och med digitaliseringen.

Till att börja med behövde vi en plats i samhället där yngre och äldre generationer möts och interagerar med varandra. Skolan föll sig då naturligt samt val av intervjuobjekt: gymnasielärare. Gymnasielärare har följt ungdomar över tid och kan uttala sig om eventuella generationsskillnader som har uppkommit i och med digitaliseringen.

Tidigare forskning inom studiens område gav oss begrepp som tydliggör den unga generationens situation i och med det digitala samhälle de föds in i. Digitala infödingar och immigranter är ett av dem begreppen. Dagens ungdomar, vilka har vuxit upp med digitala tekniker, ses som digitala infödingar. Den äldre generationen, vilka har tagit till sig teknikerna i efterhand, ses som immigranter.

Forskning kring generationsskillnader tar upp specifika skillnader som varje generation utmärker sig med. Till exempel ses 80-talisterna som ”lustgenerationen”, 50-talisterna som åsiktsgenerationen och 60-talisterna ses som politiskt korrekta. De här dragen, och flera andra, som tillhör varje generation gav oss förståelse i vårt arbete med att undersöka om det har skett någon generationsskillnad i och med digitaliseringen, utifrån en gymnasielärares synvinkel.

Resultatet av sex stycken samtalsintervjuer med gymnasielärare blev att de ser digitaliseringen som ett problem. De anser att digitaliseringen påverkar dagens unga generation negativt: de blir lata, bekväma och vill ha instruktioner till allt de ska göra. Vi har tagit till oss det här men ser dock att ungdomar alltid kommer upplevas precis som de gör idag. Digitala tekniker är bara ett annat uttryckssätt för deras känslor, som reproduceras i varje ung människas liv. Kommunikationen har även den förändrats, det finns fler kommunikationsformer och därmed fler villkor för kommunikationen. Ungdomarna har växt upp med de nya formerna och behärskar dem bättre än de äldre generationerna – här uppstår det ett problem.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Bakgrund	5
2.1 Uppdraget.....	7
3. Syfte och frågeställningar	8
4. Tidigare forskning	9
4.1 ”Born Digital”	9
4.2 Skolan	10
4.3 Kärt barn har många namn	10
4.4 Generationsskillnader	12
4.4.1 Den analoga generationen.....	12
4.4.2 Den analoga generationen och Internet.....	12
4.4.3 Den digitala generationen	13
4.4.4 Hur olika generationer använder Internet till att kommunicera.....	14
5. Metod och genomförande	16
5.1 Metod för att kartlägga lärares syn.....	16
5.2 Förberedelser inför datainsamlingen	17
5.3 Intervjuguiden	17
5.4 Urval	18
5.5 Intervjusituationen	19
5.6 Bearbetning av datainsamlingen.....	20
5.7 Reflektioner kring metod.....	20
6. Analys	21
6.1 Presentation av respondenter.....	21
6.2 Digitaliseringen – generationsskillnader över tid.....	22
6.3 Kommunikation (-skillnader) med elever	25
6.4 Lärares syn på begreppet ”digitala infödingar och immigranter”.....	27
6.5 Framtiden.....	28
6.6 Idealtyper	29
6.6.1 Rostiga Rigmor	29
6.6.2 Positiva Peter	29
6.6.3 Veliga Vera	30
7. Resultat och slutdiskussion	32
7.1 Har ungdomar förändrats i och med digitaliseringen?	32
7.2 Har det kommunikativa mötet med ungdomar förändrats, i och med digitaliseringen?.....	32
7.3 Vilken syn har gymnasielärare på begreppet digitala infödingar och immigranter?	33
7.4 Vilken framtidssyn har gymnasielärare på den digitala utvecklingen?.....	33
7.5 Till uppdragsgivaren.....	34
7.6 Slutord	34
Referenslista	36
Bilaga: Intervjuguide	38

1. Inledning

Generationsskillnader har alltid funnits och kommer alltid att finnas, på ett eller ett annat sätt. Den ena generationen kan något som inte den andra generationen kan, vilket i sig kan skapa en klyfta mellan generationerna. Digitaliseringen är en viktig förändring som har inneburit mycket för det dagens samhälle, men hur har det här påverkat kommunikationen mellan generationerna? Har det blivit ett problem eller är det bara en naturlig gång?

I dagsläget föds ungdomar in i ett digitalt samhälle medan äldre personer inte har fått samma förutsättningar, utan har fått lära sig de digitala teknikerna i efterhand. Barn tillhör idag en digital generation som tidigt kommer i kontakt med datorer och Internet, det är en naturlig del i deras vardagsmiljö.¹

Syftet med vår studie är att studera generationsskillnader gällande kommunikation i och med digitaliseringen. För att utföra det här behövs en plats där yngre och äldre generationer möts och interagerar med varandra. En naturlig plats i samhället där det här sker är i skolan, vi har därför valt att studera det här forumet där tänkbara generationsskillnader kan åskådliggöras. Vi har valt att inrikta oss på gymnasieskolor av anledningen att det är först i övre tonåren som elever använder Internet på en mer daglig- och veckobasis i deras skolarbete.² De gymnasielärare som ingår i vår studie har undervisat elever både innan och efter digitaliseringens intåg i samhället och kan således uttala sig om tänkbara generationsskillnader över tid.

Med vår studie har vi inte som avsikt att studera kompetensskillnaderna mellan lärare och elever i användningen av digitala medietekniker. Deras kunskap är för vår studie inte relevant, utan vi vill studera lärares syn på hur kommunikationen har sett ut och ser ut, i och med att digitala medietekniker används i undervisningen. Vi vill även undersöka om det går att jämföra generationsskillnader mellan dagens och gårdagens elev gällande kommunikationen.

Vi vill även undersöka om lärarna tror att digitaliseringen har påverkat kommunikationen med eleverna. Söker man information på andra sätt? Har lärare och elever helt olika sätt att kommunicera med varandra? Lyssnar och läser elever på ett annat sätt idag? Ser kommunikationen annorlunda ut nu jämfört med innan digitaliseringen?

Studiens design är en kvalitativ studie med sex stycken samtalsintervjuer. Vi har genom den här metoden kartlagt gymnasielärares syn på hur digitaliseringen har påverkat elever med fokus på deras kommunikation. Resultatet är analyserat utifrån vårt empiriska material tillsammans med tidigare forskning kring området.

¹ Findahl, 2009:6

² Ibid:23

2. Bakgrund

Under och i början av 1990-talet påbörjades en förändring av samhället, industrisamhället gick över till ett informationssamhälle. Nya tekniker innebar en förändring vilken sågs som positiv och betydande för samhället, förändringen symboliserades av en snabb och något osägar framtid. Ny informationsteknik fanns nu att tillgå och stora förhoppningar kom med det här, det fanns nu en möjlighet att kommunicera med flera miljoner människor via bland annat en mobiltelefon som enkelt fick plats i fickan. Hela världen öppnade sig, mycket tack vare Internet och det talades om att människor inte längre behövde vara geografiskt bundna.³ Den här utvecklingen kallas för digitaliseringen, samhället blev allt mer digitalt. Digitaliseringen har medfört att kommunikationen från en person till en dator, mellan datorer samt från datorn till personer är minst lika bra som mellan två personer vilka integrerar med varandra öga mot öga.⁴

Nordfors & Levin skrev 1999 att Sverige var ett land där förändringen skulle ha möjligheten att utvecklas snabbt. De förutspådde att Sverige skulle på bara några år gå från att enbart några procent av befolkningen använde Internet, till att över 50 procent använde den nya tekniken. Det här skulle göra Sverige till ett världsledande land inom området vilket medförde att tilltron och spridningen av Internet ansågs bli en snabb process, då och även framöver.⁵

Med facit i hand införlivades de här tankarna, efter millenniumskiftet var det strax över 50 procent av Sveriges befolkning som hade tillgång till Internet. Den här kurvan pekar sen dess stadigt uppåt.⁶ Hela 85 procent av Sveriges befolkning (personer över 16 år) hade år 2010 tillgång till Internet i hemmet. Det här är i sig är en ökning med 2 procent från året innan och gör att Sverige hamnar högt upp på tre olika rankinglistor som beräknar länders möjlighet att bli ett framgångsrikt informationsteknologiskt land.⁷

När Tv:n introducerades hystes det stor skepsis från vuxna kring mediet, datorn togs dock emot med större entusiasm. Den äldre generationen insåg möjligheterna till datoranvändning i lärandeprocessen och i skolundervisningen. Men då det sociala trängde in på Internet, så som Facebook och MSN, har allt mer negativa röster hörts om mediet. Nätmobbning, pedofiler som härjar, pornografiska sidor och så vidare gör att vuxna oroas över vad ungdomarna möter när de ger sig ut på Internet.⁸ Internet i sig är inte en ny upptäckt, redan på mitten av 1960-talet togs de första stegen. Det var dock i början av 1990-talet som de stora förändringarna kom och det var då Internet fick sitt stora genomslag. Det här mycket tack vare tre förändringar: WWW spreds gratis, den första webbläsaren kom och kommersiella aktiviteter tilläts för första gången på nätet. Det här gjorde att Internet öppnades upp och blev mer användarvänlig vilket var startskottet för Internet och för den snabba utvecklingen.⁹

³ Nordfors & Levin, 1999:11-13, 22ff

⁴ Bucy, 2005:19

⁵ Nordfors & Levin, 1999:13ff

⁶ Hadenius m.fl., 2008:119

⁷ Findahl, 2010:17

⁸ Carlsson, 2010:19

⁹ Hadenius m.fl., 2008:116ff

En annan vinkel på utvecklingen är att samhället har blivit allt mer individualiserat, grupptillhörighet går i upplösning och institutioner förlorar sitt kollektiva grepp om medborgaren. Den nya individen i det moderna samhället kan nu i större utsträckning välja sitt eget öde själv, till exempel vilken karriär och sitt sätt att leva ligger mer i individens egna händer. Människor kan i och med den här utvecklingen utveckla olika individuella personligheter och ett mer självständigt agerande. De måste på ett helt annat sätt ta ansvar för sina handlingars konsekvenser, där de efter uppväxten lämnar de skydd från staten som tidigare präglade människors liv under en längre tid av deras liv.¹⁰ Internet har en stor betydelse i det här, det har gett medborgarna en större grad av individuell frihet. Här kan medborgarna agera fritt och det tycks saknas tydliga normer.¹¹

I och med digitaliseringen har människan nu en större möjlighet att kommunicera med människor över hela vårt jordklot. Informationsflödet från de mest avlägsna platser kan nu på enbart några sekunder nå hela världen. Dagens medborgare är medborgare i ett mer globalt samhälle, där människans omtanke inte nödvändigtvis stannar vid den nationella gränsen. Och det här sker på ett sätt som inte tidigare fanns, människan har idag en större valmöjlighet att engagera sig i globala frågeställningar.¹²

Hittills har kapitlet diskuterat den digitala utvecklingen i samhället. En del av samhället som berörs av digitaliseringen är skolan. En redogörelse för skolans utveckling är även nödvändig för studiens bakgrundsbeskrivning.

1962 fick Sverige sin första skollag. Den innehöll grundläggande bestämmelser över hur skolan ska utformas och inte förrän på mitten av 80-talet reviderades den för första gången.¹³ Förhållningsregler om hur en skola ska styras, kommer ifrån vad vi kallar för läroplan. Det är ett statligt styrdokument med riktlinjer och mål om hur verksamheten ska utformas samt de gemensamma värderingar för offentliga grund- och gymnasieskolor. Från och med 1998 inkluderas även förskolor i läroplanen.¹⁴ 1994 kom den läroplan som vi har följt fram till idag, Lpo 94. Lpo 94 lägger tyngd på vilket ansvar en rektor har samt att varje elev ska få tillgång till de hjälpmedel som behövs för att eleven ska växa och få ett större inflytande. Här nämns det att eleven ska ha tillgång till goda läromedel och möjligheten att kunna söka och utveckla kunskap själv, med bland annat hjälp av en dator.¹⁵

Under 2011 införs en ny läroplan och skollag i Sverige, bakgrunden till det här är att undersökningar visar att resultaten från eleverna över tid har försämrats. Den nya läroplanens syfte är att ge bättre kunskap till eleverna. Den nya skollagen är enkel, tydlig och har ett klart fokus på målstyrda skolor där kunskap är det väsentliga. Betygssystemet ska ändras och enligt lag ska varje elev kunna utvecklas efter sina personliga förutsättningar. Det här kommer nu även att inkludera friskolors verksamhet. Utöver det här kommer även staten att satsa på fortbildning av lärare, en lärarlegitimation kommer att lanseras och lärarutbildningen kommer att förändrats.¹⁶

¹⁰ Engdahl & Larsson, 2006:196ff, 256

¹¹ Nordfors & Levin, 1999:101

¹² Giddens, 2007:62-63

¹³ <http://www.ne.se/skollag>

¹⁴ <http://www.ne.se/läroplan>

¹⁵ Skolverket, 2011

¹⁶ Skolverket, 2010:3-5

Vi är endast i startskottet av den här förändringen och det återstår att se vilken påverkan den nya läroplanen samt skollagen har på den svenska skolan.

2.1 Uppdraget

”Today’s students are no longer the people our educational system was designed to teach.”¹⁷

JMG är en institution vid Göteborgs universitet vilken innefattar ämnen som journalistik, medier och kommunikation. JMG är även i dagsläget en del av lärarutbildningen. Som en del av lärarstudenternas utbildning ser JMG det intressant att undersöka om institutionens område kan bidra till att utveckla lärarutbildningen. JMG tillsammans med medieinriktningen på lärarutbildning är intresserad att ta reda på om digitaliseringen har medfört en problematik kring kompetensskillnader mellan vuxna, barn och ungdomar. Digitaliseringen har förändrat mycket eftersom att den äldre generationen för första gången inte har ett kompetens- och erfarenhetsförsprång jämfört med barn och ungdomar då det gäller användningen av digitala medietekniker. Uppdragsgivaren gestaltar situationen genom att använda begreppet *”digitala infödingar och immigranter”*. Digitala infödingar är de som är födda i ett digitalt samhälle, de har på ett naturligt sätt lärt sig att leva med den nya tekniken. Den här generationen har tagit till sig den tekniska utvecklingen snabbt. Digitala immigranter har, till skillnad från infödingarna, inte vuxit upp med digitala medietekniker utan har tagit till sig dem i efterhand. Det tar tid för immigranterna att ta till sig den nya utvecklingen och de pratar ett utdöende språk som infödingar inte förstår.¹⁸

Vi har konkretiserat uppdraget genom att se till generationsskillnader i skolvärlden. Vi har utfört en problematisering och kommit fram till några övergripande frågor utifrån hur gymnasielärares syn på situationen. Vilka generationsskillnader går det att urskilja? Går det att se skillnader mellan generationer i hur de kommunicerar med varandra i skolmiljön? Hur ser de på begreppen digitala infödingar och immigranter? Hur ser framtiden ut?

Vår studie kan hjälpa JMG-institutionen att uppmärksamma eventuella problem i kommunikationen och kan möjligtvis ligga till grund för att öka medvetenheten i såväl lärarutbildningen som i samhället.

¹⁷ Prensky, 2006:30

¹⁸ Prensky, 2001:1ff

3. Syfte och frågeställningar

Studien ämnar undersöka generationsskillnader gällande kommunikation i och med digitaliseringen. (Utifrån en lärares synvinkel)

Med ovan nämnda syfte följer fyra stycken frågeställningar:

Har ungdomar förändrats i och med digitaliseringen?

Med den här frågeställningen vill vi få svar på om gymnasielärare kan urskilja några skillnader mellan olika generationer över tid. Det här kan hjälpa oss att få en övergripande bild av de tänkbara generationsskillnader vi vill studera. Följdfrågorna blir således: Vilka generationsskillnader går det att upptäcka? Vad har digitaliseringen betytt för dagens generation kontra gårdagens? Söker man information på andra sätt? På vilket sätt har digitaliseringen förändrat eleven?

Har det kommunikativa mötet med ungdomar förändrats, i och med digitaliseringen?

Frågeställningen avser att ge svar på i första hand om kommunikationen påverkas av generationsskillnader i och med digitaliseringen. Hur ser kommunikationen ut och hur såg den ut? Förstår gymnasielärare och elever varandra? På vems villkor sker kommunikationen? Är det här ett problem eller inte?

Vilken syn har gymnasielärare på begreppet digitala infödingar och immigranter?

Hur ser gymnasielärare på begreppet? Ser gymnasielärare sig själva som immigranter eller infödingar? Anser lärarna att de talar ett annat "språk" än eleverna? Finns det någon problematik i det här?

Vilken framtidssyn har gymnasielärare på den digitala utvecklingen?

Vi vill med den här frågan ta reda på vad lärarna tror kommer att hända i framtiden. Hur ser gymnasielärare på den tekniska utvecklingen? Vad kommer det att leda till i framtiden? Förutspår en problematisk framtid?

4. Tidigare forskning

I det här kapitlet tar vi upp relevanta teorier för vår studie. Vi börjar med att titta på hur det är att växa upp med digitala medietekniker och hur skolan har påverkats av digitaliseringen. Vidare förs en diskussion kring begreppen "Digitala infödingar och immigranter", "Barn i IT samhället" och "Nät-Generationen". Avslutningsvis diskuteras generationsskillnad i stort och hur olika generationer skiljer sig i sin kommunikation.

4.1 "Born Digital"

Är man född 1980 eller senare har man troligen kommit i kontakt med nya digitala teknologier. Den här generationen har, till skillnad från den äldre, växt upp med digitala informationstekniker. De som inte har växt upp med den här utvecklingen måste lära sig den i efterhand. För dem kan den här världen ses som främmande och rentav skrämmande. Vad gör ungdomarna och barnen på Internet? Är det våldsamt och olagligt? En sak är dock tydlig, de här ungdomarna påverkas av Internetanvändningen.^{19 20 21} Föräldrar och lärare tar ofta avstånd från ungdomarnas nya intresse eftersom det är för dem okänt och icke hanterbart. Det finns en kulturell barriär som är svår att ta sig igenom. Men genom att visa förståelse, intresse och lära ungdomarna om sunt förnuft kan föräldrar och lärare bli bättre på att hantera situationen.²²

De som är över 35 år ser Internet som en form av vertikal envägskommunikation. De skickar e-post, betalar räkningar och gör inköp på Internet. De som är yngre än 35 år ser Internet som en horisontell tvåvägskommunikation, de både producerar och konsumerar information på Internet. Viktigt för dem är att samarbeta, sprida information och att dela med sig av sina kunskaper.²³

2010 hade 85 procent av alla svenskar över 16 år tillgång till Internet i hemmet.²⁴ En av de forskare inom området som bemöter den nya tekniken positivt är Tapscott. Den har, enligt honom, bidragit till att dagens generation uttrycker nyfikenhet, kreativitet, aktivitet samt att den här generationen är demokratiska individer.²⁵ De är ständigt uppkopplade, vilket gör dem nåbara var som och när som helst.²⁶ 40- och 50-talisterna däremot ser han som konservativa, passiva, hierarkiska och inflexibla. Föräldrar är "teknofober" medan barn har en känsla för den digitala teknologin.²⁷ Det här skapar en generationsklyfta; "digital divides", sociala och kulturella aspekter som gör att Internet skapar klyftor i samhället. Skolan är ett av de här forumen som det uppstår en klyfta i.²⁸

¹⁹ Palfrey & Gasser, 2008:1-15

²⁰ Hernwall, 2001:1ff

²¹ Carlsson, 2010:26

²² Palfrey & Gasser, 2008:70

²³ Pålsson, 2010

²⁴ Findahl, 2010:7

²⁵ Carlsson, 2010:24ff

²⁶ Palfrey & Gasser, 2008:1ff

²⁷ Carlsson, 2010:24ff

²⁸ Carlsson, 2006:11-27

4.2 Skolan

I takt med att datorer och Internet har blivit mer lättillgängliga och portabla har det blivit en trend att fler och fler skolor erbjuder datorer i undervisningen. 92-99 procent av Sveriges skolbarn (12-18 åringar) har idag tillgång till datorer och Internet i skolan.²⁹ Vi kan koppla upp och leta information när vi vill, hur vi vill och vart vi vill. Informationsflödet är enormt och beskrivs som en ”information superhighway”.^{30 31} Lärare upplever dock en oro över att de är i otakt med dem de undervisar, att de färdigheter som de har förmedlat över tid antingen har försvunnit eller blivit föråldrade. Samt att pedagogiken och utbildningssystemet inte kan hålla samma takt som förändringarna i det digitala landskapet.³²

Ur ett historiskt perspektiv har modellen för utbildningen sett ut så att läraren agerar expert och överför information till studenterna. Den nya informations- och kommunikationsteknologin har bidragit till att det går att använda sig av en ny modell där en interaktivitet sker mellan elever och lärare. Istället för att elever sitter och lyssnar på lärare, är de mer aktiva på Internet i utbildningsprocessen. Nya tekniker utmanar traditionella metoder av lärande och undervisning som är baserade på institutionell utläring.^{33 34} Tapscott hävdar dock att den nya modellen inte används fullt ut på grund utav bristande satsningar på informations- och kommunikationsteknologin i skolan.³⁵ Tapscott diskuterade det här i slutet av 90-talet, men i många avseenden är hans diskussion fortfarande aktuell. Till exempel i SOU-rapporten gällande informations- och kommunikationsteknologi (IKT) i skolan där man framhåller att det finns stora möjligheter att implementera IKT i undervisningen. Trots den stora tillgången till Internet i Sverige ligger vi efter med IKT i undervisningen i jämförelse med andra EU/OECD-länder.³⁶ Palfrey & Gasser är inne på samma linje och menar på att skolan är för ”trögflytande” för att kunna utnyttja tekniken. Skolan har varit med länge i matchen, den har ett utvecklat system och plattformar för att kunna utnyttja informations- och kommunikationstekniker men gör det alltså inte.³⁷

4.3 Kärt barn har många namn

Dagens ungdomar och studenter, de som är födda 1980 och senare, har växt upp i ett digitalt samhälle där de i mångt och mycket har haft digitala medietekniker närvarande hela tiden. Som tidigare nämnts är de ständigt uppkopplade och de känner inte till ett annat sätt att leva.³⁸

Prensky benämner det här fenomenet med att de unga är *digitala infödingar* och de vuxna är *digitala immigranter*³⁹. *Barn i IT samhället*⁴⁰ och *Nät-Generationen*⁴¹ är

²⁹ Findahl, 2009:3

³⁰ Säljsö, 2010:53

³¹ Buckingham, 2008:43-44

³² Palfrey & Gasser, 2008:1-15

³³ Säljsjö, 2010:56

³⁴ Tapscott, 1998:129-149

³⁵ Ibid

³⁶ SOU, 2010:28

³⁷ Palfrey & Gasser, 2008:1ff

³⁸ Ibid

³⁹ Prensky, 2006:27ff. Se även Prensky 2001:1ff

⁴⁰ Hernwall, 2001:1

⁴¹ Tapscott, 1998:1ff

andra begrepp som används för att beskriva den här situationen. Det som är gemensamt för de här begreppen är att de alla belyser att för första gången har de yngre mer kunskap än de vuxna inom en så betydande innovation för samhället. De yngre har snappat upp den nya tekniken snabbt medan de äldre tar tid på sig för att anpassa sig i det nya tekniska samhället. Till skillnad från den äldre generationen är de yngre inga åskådare vilka passivt tar emot information, de är nu aktiva och har fler möjligheter att finna sin information.^{42 43 44}

Begreppet *digitala infödingar och immigranter* skiljer sig från de övriga begreppen då det ger en djupare förklaring. Prensky menar att infödingarnas hjärna har utvecklats på ett annorlunda sätt, de har ett nytt sätt att tänka och ta del av information. De är vana att multi-taska, de samlar information på ett tillsynes ologiskt vis och allting går mycket snabbare än vad det gör för immigranterna. De digitala infödingarna talar ett nytt *språk* vilket de lär sig från födseln medan immigranterna lär sig det nya språket i ett senare skede och alltid kommer att ha en viss accent på det nya språket. En problematik kan uppstå i skolan då immigranterna försöker lära infödingarna med ett *utdöende språk* som infödingarna inte förstår. Det finns endast en väg att gå, menar Prensky, och den är att immigranterna måste anpassa sig till det nya samhället då infödingarna inte kommer att gå tillbaka i utvecklingen.⁴⁵

Hernwall har liknande tankar som Prensky, men hävdar att de är så stor skillnad mellan generationerna att det är befogat att påstå att de kommer från två helt olika världar. Det här härstammar från den snabba tekniska utvecklingen som har ändrat förutsättningarna så radikalt för dagens ungdomars uppväxt och utveckling.⁴⁶

Tapscott tystar ner den kritik som hävdar att *Nät-Generationen* blir dumma och att deras fokus riktas mot något annat i och med den tekniska utvecklingen. Han menar att barnen mår bra, de utvecklas och lär sig bara på ett annat sätt än vad den tidigare generationen gjorde. Det gäller att se det hela på rätt sätt: den äldre generationen ska ändra sitt sätt att se på den här utvecklingen. Nät-Generationen använder de digitala medietekniker till att lära sig själva, det är enkelt för dem att snabbt få tag på den information de behöver. Den nya tekniken ser de även som ett viktigt verktyg för att kommunicera, nu på ett nytt sätt oberoende av tid och rum.⁴⁷ Det gäller att finna en balansgång menar Tapscott, som tog upp redan 1998 att det är för farligt att ha allt för stor tillit till datorns intåg i skolan. Problem försvinner inte bara för en skola får massa datorer, samtidigt är det en för negativ inställning att helt bortse från det.⁴⁸

Att generalisera alla ungdomar som experter inom området digital medietekniker är lite för drastiskt enligt Per Johansson, fil. dr. och utbildningskonsult. Han menar att digitala infödingar inte alltid är kunniga utan innehar en större *vana*. De har med andra ord inte en större kunskap, utan de har tack vare sin uppväxt med digitala tekniker mer erfarenhet.⁴⁹

⁴² Prensky, 2006:27ff. Se även Prensky 2001:1ff

⁴³ Tapscott, 1998:1ff

⁴⁴ Palfrey & Gasser, 2008:8ff

⁴⁵ Prensky, 2006:27-31

⁴⁶ Hernwall, 2001:2

⁴⁷ Tapscott, 1998:1-7

⁴⁸ Ibid:135

⁴⁹ Johansson, 2010:1ff

4.4 Generationsskillnader

I det här kapitlet följer en beskrivning av något vi har valt att benämna för den analoga generationen samt den digitala generationen. Lärarna i vår studie ser vi som den analoga generationen, och eleverna som den digitala generationen. Det här baseras helt krasst på utifrån vilket år dem är födda. Vi undersöker här vad teorin säger om vilka skillnaderna det är mellan dem, och hur deras kommunikationsmönster ser ut. Vi är medvetna om att alla individer är olika och följande beskrivningar är högst generella drag vilka hör till de olika generationerna. Flera av tolkningarna är baserade på fokusgrupper gjorda av Bergqvist.⁵⁰

4.4.1 Den analoga generationen

50-talisterna är åsiktsgenerationen. Det politiska intresset var stort under deras uppväxt på 60-talet. Det här yttrar sig idag i form av att många 50-talister är politiker och debattörer. De är hellre politiskt inkorrekta än ger vika för sin politiska åsikt. 50-talisterna lider även av ett svart-eller-vitt-syndrom; de väljer antingen den ena eller den andra sidan. Det politiska filtret är ständigt med när de granskar något.⁵¹

60-talisterna är den generation som är störst till antal av Sveriges befolkning. De är, till skillnad från 50-talisterna, politiskt korrekta och de har en högre tolerans för andra kulturella bakgrunder än tidigare generationer. Karaktärsdrag så som ironi, besserwisserhet och naturlighet är sådant som utmärker den här generationen.⁵²

70-talisterna ser ”fast tjänst” som en trygghet, är lojala på sin arbetsplats och är samtidigt skämtsamma. De mår bäst när alla är överens och har en tendens till att vara konfliktradda. 70-talisterna är genusmedvetna som föräldrar och benämnda som ”konsensusgenerationen”.⁵³

4.4.2 Den analoga generationen och Internet

1,6 miljoner svenskar är över 65 år och det är här de låga siffrorna av internetanvändningen finns. Det går att se ett tydligt mönster mellan minskat intresse för Internet och ökad ålder. Findahl menar på att dem över 65 år är sena ”adapters” och som efter en lång tids tvekan funderar på att börja använda sig av Internet. De är till stor del kritiska till Internet och vill varken lägga ner tid eller energi till det. De hyser ingen nyfikenhet för nya tekniker och känner inget behov av varken en dator eller av Internet. På senare år har det skett en förändring hos de yngre pensionärerna (65-75 år), de har börjat införskaffa Internet i hemmet. Idag har två av tre i den åldersgruppen tillgång till Internet.

De personer som är över 50 år, vilka Findahl placerar i den äldre ålderskategorin av internetanvändare, ägnar en timma åt dagen till Internet. Det är hälften så mycket jämfört med de som är 15-35 år.⁵⁴

Trots den varierande internetanvändningen, beroende på hur gammal man är, är en sak klar – oavsett om man är ung eller gammal så finns det samma

⁵⁰ Bergqvist, 2009

⁵¹ Ibid:115

⁵² Ibid:119, 149

⁵³ Ibid:179

⁵⁴ Findahl, 2011:5

användningsmönster i varje ålderskategori. Det finns de som är avancerade entusiaster, de som är traditionalister, de som är modernisterna och så finns det dem som är de försiktiga.⁵⁵

4.4.3 Den digitala generationen

“Homo Zappiens represents a generation that was born with a PC mouse in its hands and a computer screen as a window to the world.”⁵⁶

Bergqvist benämner 80-talister som ”lustgenerationen”. Med det här avser hon att 80-talisterna bejakar och uttrycker sina önskningar mer än tidigare generationer.⁵⁷ Jobbet får gärna vara lustfyllt. De är även ombytliga och ses nästan som kameleonter, därmed krockar de med andra generationer som har det mödosammare att ändra på sig. Parment menar att 80-talisterna är starka, orädda och även han hävdar att de vill ha roligt på jobbet. Parment tror att de troligen kommer att byta jobb i större utsträckning än tidigare generationer.⁵⁸ Ytterligare en benämning på 80-talisterna är ”generation y” eller ”mellinnials”. Kundanis beskriver att den här generationen inte känner till en värld utan datorer, och Veen förklarar att de senare 80-talisterna föddes i ett samhälle som erbjöd dem avancerad teknologi redan från dag ett. Den sistnämnde benämner generationen som ”homo zappiens”⁵⁹ ⁶⁰

Att 80-talisterna skulle vara ”kaxigare” än tidigare generationer är bara en myt. Det är lätt att uppleva dem som ”kaxiga” på grund utav att de är dagens ”yngsta vuxna”, när 90-talisterna blir de nya ”yngsta vuxna” är det troligen dem som kommer att ses som ”kaxiga”. Att de även marknadsför sig själva bra och söker bekräftelse kan bidra till upplevelsen av överlägsenhet. Orsaken till de här kan vara att under den ekonomiska krisen på 90-talet, då 80-talisterna gick i grundskolan, var skolan en av de drabbade delarna i samhället. Klasserna blev större och lärarna avlöste varandra, eleverna fick slåss om uppmärksamhet.⁶¹ Mantran om att ”hitta sig själv” och ”syns du så finns du” har lett till att den här generationen även har blivit en aning självcentrade och egocentriska⁶².

När 80-talisterna växte upp var Tv:n det mest vanliga medium att ägna sin tid åt, men för 90-talisterna dominerar datorn.⁶³ De som använder Internet mest idag, är 15 till 24-åringar. Två timmar om dagen lägger de på internetanvändning, 30 minuter mer än för tio år sedan. Användningen av Internet har ökat, med inte i så stor utsträckning som man kan tro. Unga tittar fortfarande på TV och läser skönlitteratur, men Internet dominerar på förstaplatsen över den dagliga konsumtionen av massmedier.⁶⁴ De lever sitt liv både virtuellt och i verkligheten. Skillnaden mellan verklighet och Internet blir allt mindre för de som är unga idag.

⁵⁵ Findahl, 2011:6

⁵⁶ Veen, 2005:1

⁵⁷ Bergqvist, 2009:183ff

⁵⁸ Ibid:202

⁵⁹ Kundanis, 2003:43

⁶⁰ Veen, 2005:1

⁶¹ Bergqvist, 2009:203

⁶² Ibid:205

⁶³ Ibid:187

⁶⁴ Carlsson, 2010:117

Carlsson tar upp Graffmans begrepp ”generation noll koll”, och med det här menas att dagens ungdomar inte har utvecklat en god teknik för informationssökning på Internet, trots sin ständiga närvaro där. De har ingen stor kunskap om Internets möjligheter och vet inte hur man hittar kunskap på ett bra sätt.⁶⁵ Att dagens ungdomar skulle ha en lägre kunskapsnivå är dock inte bekräftat. Kunskapsnivån stiger hela tiden.⁶⁶

90-talisterna är i dagsläget under utveckling, såväl psykiskt som fysiskt. Den yngsta 90-talisten är idag 12 år och den äldsta är 21 år, därav går det endast att tala om hur de har betett sig hittills. Då de äldsta precis har passerat tonåren, är en utvärdering av dem inte helt tillförlitlig. Bergqvist återger Sokrates beskrivning av unga människor och menar på att ungdomar alltid har betett sig på liknande sätt: de uppträder ohövligt, föraktar auktoriteter, de har ingen respekt för äldre människor och pratar då de inte borde. De säger även emot sina föräldrar, skryter och uppträder illa mot sina lärare. Så även om andra generationer upplever 90-talisterna som lata, egocentriska, cyniska och stereotypa individer med Blondinbella som förebild är de precis som ungdomar alltid har varit, och kommer att vara.⁶⁷

4.4.4 Hur olika generationer använder Internet till att kommunicera

Hittills har vi tagit upp generella skillnader mellan de olika generationerna. I det här avsnittet söker vi oss djupare ner: utifrån vår studies syfte har vi valt att rikta in oss på hur olika generationer kommunicerar via Internet.

Carlsson talar om att vi idag (år 2010) lever i ett interaktivt och mobilt kommunikationssamhälle. Hon framför att ”Närmare 95 procent av ungdomarna i de nordiska länderna har idag tillgång till internet i hemmet och flertalet använder internet varje dag.”⁶⁸ Bergqvist menar att dagens unga, många av dem 80-talister, är den första generationen som lider av tillgänglighetssyndromet: de har ett ständigt behov att nås via mobiltelefoner, e-post och sociala medier. Fast hemtelefon ses ej som ett alternativ, och att gå hemifrån utan sin mobiltelefon är inte att tänka på. Det ligger i ungdomars natur att ständigt vara tillgänglig. Att kommunicera med SMS, MMS och MSN hör till det vanliga för 80-talister, än mer för 90-talister.^{69 70}

De äldre använder, likt de yngre, även de Internet till att kommunicera. Dock utnyttjar de inte Internet i lika stor utsträckning då det kommer till sociala nätverk och ”instant messaging”. De minst aktiva är 30-talisterna, efter det 40-talisterna och 50-talisterna är dem som har tagit till sig den delen av Internet i störst utsträckning. E-post och bifoga dokument samt läsa nyheter på Internet är huvudsysslan för de äldre generationerna då det kommer till kommunikationsaspekten.⁷¹

Då man ser till relationen mellan mottagare och kommunikationen från medier, kan man utläsa att varje generation styr sin form av kommunikationsmedium, de är mästare över just sina tidstypiska kommunikationsformer. Kundanis tar upp McLuhans teori om att varje medium har sitt budskap och att mediet formar de

⁶⁵ Carlsson, 2010:11ff

⁶⁶ Ibid:43

⁶⁷ Bergqvist, 2010:147, 178, 113, 212ff

⁶⁸ Carlsson, 2010:9

⁶⁹ Bergqvist, 2010:183ff

⁷⁰ Veen, 2005:1

⁷¹ Findahl, 2011:6

människor som använder sig av det. Det kommunikationsmedlet som man använder sig mest utav kan också påverka det förhållningssätt man har till att kommunicera. Han talar om att vi människor har skapat ett digitalt nervsystem i dagens samhälle; vi tar emot information och skickar ut ett svar på det. Kommunikationssystemet har även gått från att vara en envägskommunikation till att vara interaktivt och meddelanden har blivit väldigt individanpassade. Men med nya kommunikationsmedel följer också svårigheter och problem, de här är desamma för såväl barn som för vuxna och är unika för just det valda medium man använder sig av.⁷²

⁷² Kundanis, 2003:45ff

5. Metod och genomförande

Att undersöka människors åsikter går att göra på flera olika sätt. Det finns såklart fördelar och nackdelar med både kvantitativa och kvalitativa metoder. I det här kapitlet redogör vi för vad vi tror är den bäst lämpade metoden för just vår studie. Vi diskuterar såväl metod, förberedelser som genomförande och urval. Vi tar även upp hur vi gick tillväga med vårt insamlade material.

5.1 Metod för att kartlägga lärares syn

Då vi har tänkt oss att finna ett djup i vår studie anser vi att en kvalitativ studie är det som är bäst lämpat. Vi vill nå ett mångdimensionellt djup som kan ge oss indikationer om vår målgrupps uppfattningar, snarare än att statistiskt säkerställa något. En kvantitativ studie är bra då man vill samla in ett större material för att sedan kunna använda det i en analys.⁷³ Dock tror vi att den här metoden inte är den bäst lämpade för oss då vårt insamlingsmaterial inte kommer att kunna ligga till grund för en statistisk analys. Vi vill inte undersöka hur ofta ett fenomen förekommer utan hur fenomenet *i sig* ser ut.

För att kartlägga lärares syn på hur de anser digitaliseringen har påverkat generationskillnader då det gäller kommunikation, genomförde vi en respondentundersökning i form utav samtalsintervjuer. Vi ville ta tempen på hur det ser ut i dagsläget och fråga dem om praktiska skillnader som inte går att komma åt i en enkät. Vi var ute efter lärarnas åsikter och föreställningar samt deras ställningstagande kring fenomenet. Vi vill kartlägga respondenternas tankevärld och förstå deras vardagserfarenheter som de själva upplever.⁷⁴

En fördel med samtalsintervjuer är att vi kan registrera oväntade svar och följa upp enkelt, antingen direkt med följdfrågor eller vid ett senare tillfälle.⁷⁵ Risk för gruppsytryck desarmeras med samtalsintervjuformen, då respondenten fritt kan uttrycka sig och svara precis så som den vill.⁷⁶ Vi kommer således inte utföra en frågeundersökning med standardiserade frågor samt svarsalternativ. Vi kommer dock att använda oss utav en på förhand fastställd intervjuguide med en uppställning av frågor, under fem stycken teman (se 5.3 Intervjuguide samt bifogad intervjuguide). Då vi ha valt att utföra en samtalsintervjuundersökning och inte en frågeundersökning kan dialogen med respondenterna komma att skilja sig åt eftersom att vi är ute efter en interaktion med respondenten.

En annan form av kvalitativ intervjuform skulle kunna vara att göra fokusgrupper. En fördel med fokusgrupper till skillnad från samtalsintervjuer är att de minskar intervjuledarens styrande roll.⁷⁷ Då vi ska intervju lärares, så tror vi dock att samtalsintervjuformen är en bättre metod. Dels för att det kan innebära svårigheter att samla lärare (se 5.4 Urval), och dels för att vi inte har som avsikt att studera det sociala samspel som uppstår vid utförandet av en fokusgrupp. Vi är ute efter lärarnas

⁷³ Esaiasson m.fl., 2007:223ff

⁷⁴ Ibid:285ff

⁷⁵ Ibid

⁷⁶ Kvale, 1997:13

⁷⁷ Esaiasson m.fl., 2007:362

enskilda åsikter och syn på det hela, innehållet i det de säger och inte formaspekten som uppstår vid en gemensam diskussion.⁷⁸

5.2 Förberedelser inför datainsamlingen

I förberedande syfte inför samtalsintervjuerna är det av vikt att ha förförståelse av den företeelse vi är intresserade av. Genom att vi undersökte och skrev ner vår förförståelse fick en tydlig referenspunkt att utgå ifrån när vi analyserar intervjuerna. Vi kunde då utläsa vad respondenterna tillförde utöver det vi redan hade funnit från tidigare forskning i vår valda litteratur.

En ytterligare viktig aspekt vid samtalsintervjuer är att poängtera att respondenterna ingår i en vetenskaplig studie och att resultaten kan komma att publiceras offentligt, ändock under anonymitet. I presentationen av empirin utelämnar vi vilken skola de arbetar på samt deras namn. Deras tankar och åsikter verkar således under fingerade namn. Vi var även tvungna att ha deras samtycke innan vi använde oss av materialet i vår studie, vilket vi fick.

5.3 Intervjuguiden

Utifrån våra frågeställningar skapade vi fem stycken teman som låg till grund för frågor till respondenterna. Vi var ute efter att intervjupersonerna skulle känna sig delaktiga och vilja besvara våra frågor. Därför strävade vi efter att formulera frågor som är korta, lätta att förstå och inte ha en akademisk klang. Målet var för oss att få ut svar som var spontana och tagna från intervjupersonernas verklighet. Korta frågor och långa svar var det ultimata resultatet vi strävade efter, vi hoppades på att kunna genomföra samtal som både respondenterna och vi var nöjda med.⁷⁹

Då vi konstruerade vår intervjuguide ville vi ha ett *innehåll* innefattande frågor som lyfte problematiken kring generationsskillnader i och med digitaliseringen. Vi ville nå lärarnas erfarenheter och tankar kring deras verklighet. Då vi såg till *formen*, ville vi ha ett upplägg som fungerade bra både för oss som intervjuare och för respondenterna. Vi vill få samtalet att utstråla just ett samtal och inte en intervju, för att på så sätt få fram så naturliga och erfarenhetsbaserade svar som möjligt från respondenterna.⁸⁰ Frågorna lades upp ifrån fem stycken olika teman (se bifogad intervjuguide) och en avslutande fråga i form av ”övriga tankar”. Frågorna formulerades på ett enkelt sätt och var lätta att förstå, det var sällan vi behövde upprepa vad vi menade vilket kan anses som lyckat. Korta frågor och långa svar var vårt mål, och det uppnådde vi. Anledningen till det här var kanske att vi, innan vi genomförde intervjuerna, gjorde en provintervju på en representativ person. Det här gjorde vi för att få en mer självverkande intervju. Efteråt ändrade vi formuleringen på en del frågor, tog bort några och skiftade ordning på en del av frågorna.⁸¹

Intervjuguiden inleds med ett antal uppvärmningsfrågor för att få respondenterna att slappna av. Vi upplevde att respondenterna var mer redo inför de tematiska frågorna.⁸² Det var även viktigt för oss att ha en del bakgrundsvariabler, till exempel

⁷⁸ Esaiasson m.fl., 2007:361

⁷⁹ Ibid:298

⁸⁰ Ibid

⁸¹ Ibid:302

⁸² Ibid:298

hur många år de har varit yrkesverksamma som lärare.⁸³ Vi utelämnade dock att fråga om deras ålder då vi ansåg att det skulle vara en stämningsnedsättare i och med att vi inte ville påminna dem om sin ålder. I de fall de inte uppgav sin ålder (även då vi inte hade frågat dem gjorde några av dem det) gissade vi helt krasst.

Efter avklarad bakgrundsinformation bad vi dem att berätta öppet om deras erfarenheter om en viss situation och det ledde till att respondenterna tänkte efter och gav långa, utvecklande svar. Vi ledde dem vidare genom intervjun med hjälp av uppföljningsfrågor, uppmuntringar i form av nickande och ibland var vi tysta för att få dem att fylla på med ytterligare tankar. Cirka ¾-delar av samtalen bestod av en öppen diskussion kring problemställningen, de tematiska frågorna. Resterande tid ställde vi *direkta frågor* för att få med det som inte hade behandlats under samtalet men som ändå ansågs vara viktiga för undersökningen.⁸⁴ Avslutningsvis frågade vi respondenterna om de ville tillägga något som inte hade framkommit under intervjun, men som upplevdes betydelsefullt för dem.⁸⁵

5.4 Urval

I vår studie har vi valt att utföra samtalsintervjuer med lärare på gymnasieskolor i Göteborg. På grund av de förutsättningar som studien har faller sig en avgränsning till Göteborg väl, och vi ser ingen anledning till att utföra samtalsintervjuer i andra delar av Sverige. Anledningen till att vi har valt gymnasieskolor är att det är först i övre tonåren som elever använder Internet på en mer daglig- och veckobasis i deras skolarbete.⁸⁶ En ytterligare motivering till att vi intervjuade lärare och inte elever, är för att lärarna har varit med under intåget av digitaliseringen i undervisningen och kan därmed uttala sig om den. För att de ska ha varit med under, innan och efter intåget måste lärarna inneha en viss ålder. Vi ser därför helst att lärarna ska ha varit yrkesverksamma som lärare i 10-20 år.

Efter att ha bestämt vårt urval, återstod utmaningen att samla respondenterna till samtalsintervjuerna. Då vi har fått sagt till oss att det kan vara svårigheter med att få lärare till att ställa upp på intervjuer, insåg vi att det var en god idé att snarast möjligen kontakta skolor. Som ett första led valde vi att använda oss av ett *snöbollsurval*, vi nystade i de kontakter vi hade för att höra om det fanns en möjlighet till att få tag på analysenheter. Dock får vi ställa oss kritiska till att den färdiga snöbollen innehåller en delmängd av redan begränsad population.⁸⁷ För vår del innebär det att urvalet består av en allt för homogen grupp av gymnasielärare i centrala Göteborg eftersom det är här vi har våra kontakter. Vi vill dock poängtera att vi intervjuade personer vi inte känner, utan vände oss till för oss främmande personer. Vi ville kunna upprätthålla en vetenskaplig distans till respondenterna och inte ha en vänskapsrelation till dem. Vi ville även ta vara på möjligheten att respondenterna kände att de kunde delge oss med information eftersom de inte kommer att fortsätta umgås med oss efter intervjun.⁸⁸ En ytterligare aspekt som rörde respondenterna är att vi valde bort ”subjektiva” experter. Vi ville åt de ”vanliga” lärarna och inte lärare som är experter inom området användning av digitala medietekniker i skolan. Vi kunde

⁸³ Patel, 2003:73

⁸⁴ Esaiasson m.fl., 2007:299

⁸⁵ Patel, 2003:73

⁸⁶ Findahl, 2009:23

⁸⁷ Esaiasson m.fl., 2007:216

⁸⁸ Ibid:292

dock inte säkert utesluta att respondenterna inte var insatta i området, då vi inte kände dem på förhand.

Då vi utförde samtalsintervjuer av respondentkaraktär var ett litet urval en god idé.⁸⁹ På förhand var det svårt att bestämma mängden intervjuer, men vi bestämde att sex till tio intervjuer skulle räcka för att uppnå en teoretisk mättnad. Om inte intervjuerna hade inbringat den teoretiska mättnad vi var ute efter, skulle vi ha fått utföra fler samtalsintervjuer. I och med att vi utförde respondentintervjuer påverkas inte slutresultatet om en respondent tackar nej till ett intervjutillfälle, det hade gått bra att ersätta respondenten eftersom vi inte ska studera individerna i sig utan deras tanke kategorier.⁹⁰

5.5 Intervjusituationen

Genomförande av intervjuerna startade med att vi skickade ut e-post till 16 stycken gymnasieskolor i Göteborgs stad.⁹¹ De 16 skolor vi valde var de skolor med mest representativ utbildning för vår studie, det vill säga samhälls- och naturvetenskaplig linje. Vi skickade även ut e-post till de kontakter vi hade, vilka var fyra stycken. Utav dessa tjugo e-post fick vi positiva svar från sju stycken. Vårt mål gällande antal respondenter var sex till tio intervjuer. Resultatet blev sju stycken intervjuer, vilket vi känner oss nöjda med. Efter sju stycken intervjuer upplevde vi att vi hade nått teoretisk mättnad, och bokade således inte in fler intervjuer. Det uppkom inte ny relevant information från den sjunde intervjun, utan i den intervjun bekräftades sådant som hade sagts i de tidigare intervjuerna.⁹²

Samtliga intervjuerna utom en skedde på lärarnas skolor. Den intervjun som inte var belagd på en skola skedde i lärarens bostad. Vi fann det mest lämpat att intervjua dem i deras forum då de förhoppningsvis skulle känna sig trygga och avslappnade. I de flesta fall skedde intervjuerna på helt tysta ställen så som ett tomt och låst klassrum. Det här bidrog till att vi inte blev störda och då vi använde oss av en diktafon, blev intervjuerna mycket enkla att transkribera. Vid förfrågningarna om intervju till lärarna hade vi uppgett att intervjun skulle ta cirka 30 minuter. Vi var medvetna att en samtalsintervju bör ligga på cirka 60 minuter, men efter att vi hade diskuterat saken tänkte vi att det troligtvis skulle bli enklare att få genomföra intervjuer om vi uppgav att de skulle ta cirka 30 minuter. Det här av den anledningen att lärare är, som vi har uppfattat det, under mycket tidspress. Vi var medvetna om att det är viktigt att hålla den tiden som är uttalad vid första kontakt, men i slutändan blev den kortaste intervjun på 45 minuter och den längsta på 90 minuter. Det här var oplanerat och vi är nöjda över de trevliga samtalen vi fick med lärarna.⁹³

Om man ser till de intervjuareffekter som kan tänkas ha uppstått i vår situation är det till exempel att lärarna ville verka ungdomligare än vad dem egentligen är.⁹⁴ Kanske kände de sig gamla när vi ställde frågor som rör ny teknik och digitaliseringen i samhället. De kan hända att de ville upplevas som att de ”är med i svängen” och svarade kanske på ett sätt de inte skulle ha gjort om de pratade med en jämnårig vän.

⁸⁹ Esaiasson m.fl., 2007:216

⁹⁰ Ibid: 295

⁹¹ Göteborgs stad, 2011

⁹² Esaiasson m.fl., 2007:292

⁹³ Ibid:302ff

⁹⁴ Ibid:301

Vi poängterade dock för respondenterna att vi vill ha just deras upplevelser av situationen och vi upplevde ändå att vi fick ärliga svar på till exempel frågan ”Tycker du att det är svårt att anpassa dig till den nya tekniken?”.

5.6 Bearbetning av datainsamlingen

I bearbetningen av vårt empiriska material använde vi oss av en kvalitativ textanalys, ECA-modellen. För att genomföra analysen utgick vi således från våra fyra frågeställningar och följde sedan de 12 analysstegen. Vårt mål var att börja med helheten, se till ”tratten” och att sedan identifiera viktiga resultat. ECA-metoden hjälpte oss att få struktur och överblick av vårt material.⁹⁵

Vi startade bearbetningen med att transkribera materialet. Efter det sammanställde vi ett protokoll utifrån vår intervjuguide, därmed blev det fem stycken olika teman med tillhörande frågor. Då protokollet var färdigt arbetade vi med våra transkriptioner och fyllde i protokollet. Efter det momentet sammanställde vi vår empiri i en sammanfattande text. Analysen kändes fullständig och färdig när vi hade mjölkat ut tillräckligt med information från datainsamlingen, fångat relevanta tanke kategorier och sammanställt materialet på ett meningsfullt sätt. I praktiken märkte vi det här då vi testade att berätta för våra kamrater om vår analys av empirin.⁹⁶ Utifrån analysen skapade vi tre stycken idealtyper som sammanfattar vår analys. Vi hoppas att vi kan, med hjälp utav idealtyperna, presentera en bild av lärarnas syn som är enkel att överblicka. Viss kritik kan riktas åt våra idealtyper då de inte representerar ett medelvärde. Vi vill försöka förklara hur verkligheten ser ut, sedan kan den skilja sig från våra idealtyper men då är det, som Esaiasson m.fl. uttrycker det, verklighetens problem.⁹⁷

5.7 Reflektioner kring metod

Då vi gjorde våra intervjuer använde vi oss av vår intervjuguide och syftet var från början att ställa samma frågor till varje respondent. Resultatet blev att frågorna ibland varierade i form och ordning; dels bytte vi plats på dem beroende på hur intervjun fortlöpte, och dels ändrades själva frågorna till utseende även om betydelsen av dem var det samma. Det hade underlättat om vi följde intervjuguiden i exakthet då arbetet med analysen hade blivit enklare. Men även om det tog längre tid att fylla i protokollet var det ändå värt att låta samtalet bli just ett samtal, och inte ett förhör med strikta frågor.

Vår studie bjuder endast på ett smakprov av vad den gymnasiala lärarkåren anser angående digitaliseringen. Studien kan inte ligga till grund för en generaliserbarhet, vilket dock var ett medvetet val. För att nå generaliserbarhet är ett större och nationellt urval ett krav. En kvantitativ studie tillsammans med fler kvalitativa samtalsintervjuer hade kunnat bidra till det.

⁹⁵ Altheide, 1996:13-23

⁹⁶ Esaiasson m.fl., 2007:309ff

⁹⁷ Ibid:159

6. Analys

I det här kapitlet ges först en presentation av samtliga respondenter som deltog i studien, det här under figurerade namn. Respondenterna är alla gymnasielärare, de undervisar i dagsläget 90-talister vilka är från 15 år till 19 år gamla. Efter det följer resultatet av respondenternas syn på frågorna vi ställde under intervjuerna (se bifogad intervjuguide). Avslutningsvis presenteras en sammanfattande analys i form utav en framställning kring tre stycken tänkbara idealtyper.

6.1 Presentation av respondenter

Siv är lärare på en kommunal gymnasieskola centralt belägen i Göteborg. Hon undervisar i svenska, religion, historia samt journalistik. Siv är 55 år och har varit lärare i 20 år. Hon började använda nya tekniker i år och har kommit i kontakt med såväl Facebook som skolans intranät, Hjärntorget. Siv är positivt inställd till digitaliseringen men anser att det går åt väldigt mycket tid till att lära sig allt nytt.

Per är 54 år gammal och har varit lärare i 25 år. Han arbetar på en kommunal gymnasieskola i Göteborg och undervisar i ämnena matematik och fysik. Per genomgick nyligen Lärarlyftet, en fortbildningskurs för lärare där de lär sig att bland annat lyfta in digitala verktyg i undervisningen. Han tror att digitaliseringen kommer bidra till stora skillnader för skolan och anser att digitaliseringen har lett till mer arbete för honom.

Kaj undervisar i samhällsvetenskap och företagsekonomi på en privat gymnasieskola i Göteborg. Han är 44 år gammal och har varit lärare i snart 10 år. Kaj är positivt inställd till digitaliseringen och ser sig själv som en teknikoptimist. Han har svårt att förstå de nya uppförandekoderna som digitaliseringen har bidragit till och anser att nya tekniker ökar flyktbeteendet hos ungdomar.

Åke arbetar på en kommunal gymnasieskola i utkanten av Göteborg. Han är 54 år gammal och har varit yrkesverksam som lärare i 20 år. Åke undervisar i samhällsvetenskap och har även han deltagit i Lärarlyftet. Han hyser inget större intresse för digitaliseringen och anser att det är ganska svårt att "hänga med". Åke upplever att han bör använda digitala tekniker i undervisningssyfte, eftersom det ligger i skolans filosofi att göra det.

Isa har varit lärare i över 20 år, hon är 50 år och arbetar på en kommunal gymnasieskola i Göteborg. Hon undervisar i historia, religion och filosofi. Isa är orolig över vart digitaliseringen ska ta oss och har därmed en ganska negativ inställning. Hon tycker att det är tämligen enkelt att lära sig nya tekniker men blir oerhört frustrerad när de inte fungerar.

My arbetar på en privat gymnasieskola i centrala Göteborg. Hon är 60 år gammal och skolade om sig till gymnasielärare för 13 år sedan. Svenska och religion är ämnena hon undervisar i. My ifrågasätter vad det är för fel på de traditionella lärosätten och anser att digitaliseringen har gått över styr, lagom är bäst.

Maj undervisar i idrott, psykologi och stresshantering på en kommunal skola i Göteborg. Hon har arbetat som lärare i 29 år och innehar själv åldern 60 år. Maj har

valt att inte använda varken mobiltelefon eller Internet i någon stor utsträckning. Mobiltelefonen bär hon med sig, men har den avstängd. Den sätts igång endast i nödsituationer. När hon ska läsa något på Internet väljer hon att skriva ut det eftersom det är enklare att få en överblick: *”Det kanske handlar om att jag inte är van, men jag vill ha en sida där jag ser början och slutet.”* Maj är överlag negativt inställd till digitaliseringen.

6.2 Digitaliseringen – generationsskillnader över tid

De senaste åren har det skett en digitalisering i klassrummet enligt samtliga respondenter. Ett exempel på det här är dagens mobiltelefoner som är fyllda med mängder av funktioner. För 5 år sedan irriterade sig respondenterna på att mobiltelefoner började ringa högljutt i klassrummet, idag försvinner eleverna bort i en annan värld, en värld under bänken menar Siv:

”/.../det handlar om en frånvaro, där eleverna idag sitter och tittar ner i knät. Och det stör ju inte mig riktigt men det är en konkurrens.”

Kaj menar på att var och varannan elev har Internet i fickan. Samtliga respondenter är av åsikten att mobiler, eller ”smart phones”, är ett störningsmoment för eleverna. Fokus hamnar på telefonen istället för på undervisningen. Tre av de sju respondenterna tycker dock att Internet i fickan är positivt i viss mån, då man snabbt kan hitta information. Maj menar på att de tar hjälp av sina elever ifall något de inte kan svara på direkten kommer upp under lektionen:

”Som till exempel när jag hade psykologi i onsdags så var det något jag inte hade koll på och då frågade jag om någon elev hade med sig en mobil för att gå in på Internet, och då gjorde en elev det och då kan man få fram ett ganska snabbt svar istället för att jag skulle komma ihåg det och komma tillbaka med svaret senare.”

Då vi frågade respondenterna om fördelar och nackdelar av digitaliseringen, hade de mycket att säga till om. Maj är övertygad om att:

”Jag tror att digitaliseringen stressar oss mer, för vi får aldrig vara ifred”

Den här åsikten är samtliga respondenter eniga om. De anser att eleverna har blivit mer ofokuserade, splittrade, omotiverade samt att de har lätt att sväva iväg. Anledningen till det här förklarar Kaj med att påpeka att det finns ett helt annat utbud idag:

”För dagens ungdomar, jämfört med innan Internet-eran, så är underhållningen mycket större. Man kan kolla på film hela tiden, chatta, spela spel och massor. Så jag tror att det är en jättestor skillnad.”

Respondenterna anser inte att dagens ungdomar är nyfikenare än tidigare. Kaj anser dock att det är lättare att vara nyfiken i dag i och med att tillgängligheten av information är stor:

”Det är lättare att vara nyfiken idag, du behöver inte gå till biblioteket och leta efter en bok. Du kan googla och då hittar du oftast vid första träffen.”

En nackdel med digitaliseringen är, enligt några respondenter, att de hyser obekvämlighet kring användningen av nya tekniker. Dels vill de inte lägga ut privat information om sig själva på Internet, och dels förstår de inte hur tekniken fungerar. Inte heller eleverna vet hur det fungerar och tycker att det är en last att släpa omkring på en dator varje dag. När tekniken inte fungerar stjälpes den mer än hjälper. En frustration över hjälpmedel som inte fungerar märks tydligt. Maj berättar om sina erfarenheter:

”Eluttagen fungerar inte, kanonen var borta fastän jag hade bokat den och så vidare. Då tänker jag att den stressen orkar jag inte med. Allt för mycket tid går åt till krångel. Jag kommer att använda det när det fungerar, då det finns en mening med det och då jag inte behöver lägga ner för mycket tid på det.”

Informationsinhämtning från Internet diskuterades under intervjuerna. Samtliga respondenter är eniga om att eleverna inte är källkritiska då de hämtar fakta från Internet. Torbjörn, Kaj och Isa anser att man behöver kunskap kring ämnet innan man ger sig ut för att leta information på Internet. Om man inte har tidigare kunskaper är det lätt att bara få en överskådlig bild av informationen, och inte kunna gå på djupet i informationsökningen:

”/.../det är en ocean av material att använda men de måste ju filtreras och vaskas fram då.”, ”Lättare att hitta svaren idag, men lättare att drunkna i den här djungeln som man möter.”(Kaj)

”/.../internet är ett fantastiskt verktyg men samtidigt blir det att man mycket scannar av ytligt och översiktligt, men den här djupkunskapen når man kanske inte.”(Isa)

Isa tar problemet ett steg längre och anser att eleverna inte längre kan slå i böcker efter information:

”Om man ska be dem skaffa information om något, då kan man skicka iväg dem till biblioteket, och då kan dem komma tillbaka och säga: vi hittade ingenting. Jaha, varför då? Datorerna var upptagna säger dem. Ja, men det fanns ju massa uppslagsböcker?! Det finns inte på kartan att använda böcker för en stor majoritet av eleverna/.../.”

Gemensam för samtliga lärare, som kan hänga samman med ovan nämnda problematik, är att de anser att eleverna är bekvämare idag än för 10-15 år sedan. De vill ha omedelbara svar, de orkar inte leta, de har ingen uthållighet och de vill att lärare ska serva dem med information. Maj menar på att:

”Dem vill inte behöva anstränga sig någonting. Ja, det här är en förändring, jag som lärare ska serva med allt möjligt. Jag försöker sätta gränser, dels för min egen skull.”

Åke spinner vidare på samma spår med att anse att:

”Det är ju lätt då att man servar och curlar till eleverna för mycket då på nätet. Då blir det lätt så att man ritar en karta ända fram till slutmålet.”

Per, Åke, Isa och Kaj tar även upp huruvida eleverna har kunskap om de nya digitala tekniker de ägnar så mycket tid åt. Åke beskriver situationen så här:

”Jag tror att det finns en övertro på hur mycket de som är unga kan använda datorer. Och jag är väldigt ofta förvånad över hur lite de kan, många är väldigt duktiga på spel och Facebook, sådana här sociala varianter. De kan dem, men att hitta information och kommunicera med skolan är inte lika självklart.”

Flera av respondenterna tycker att eleverna inte kan hantera Göteborgs skolintranät, Hjärntorget, bra. Eleverna är förvirrade, de glömmer av lösenord och är sällan inloggade för att stämna av vad som händer. Per framför att om han:

”/.../lägger jag upp något på Hjärntorget vet jag att bara dem ambitiösa läser det.”

Här kan man alltså se ett samband mellan närvaro på intranätet och elevernas ambitionsnivå.

Då man ser till dagens ungdom jämfört med gårdagens går det att se skillnader, enligt respondenterna. Som tidigare nämnt anser flera av respondenterna att dagens elever är mer fragmenterade och otåliga. En orsak till det här beteendet tror Kaj är att dagens ungdomar har lättare att fly. De kan fly från verkligheten till en annan värld, till den digitala världen där de lever ett parallellt liv. En annan orsak till att eleverna är otåligare är att vi lever i ett individualismssamhälle, eller narcissistiskt samhälle där jaget står i fokus. Maj uttrycker det med att säga:

” Och det klart, om jag står i centrum hela tiden är det ju ointressant vad andra pratar om för då är det vad jag vill ha reda på som är viktigast.”

Ytterligare en betydande orsak kan vara att dagens ungdomar är ovana att utföra tråkiga arbetsuppgifter. Tre utav lärarna är av åsikten att dagens elever har uppfostrats med inställningen att allt ska vara roligt hela tiden. Isa anser att skolarbetet tar skada av inställningen:

”/.../de har liksom blivit lurade av pedagogerna och vuxenvärlden att allt ska vara roligt och lustfyllt. För så är inte livet, det är tråkigt och kul. Både och, men det är normalt. Jag tror att dem är sämre på att göra tråkiga saker. Om man hela tiden är van att underhållas, det roliga finns i fickan så tror jag att det drabbar sådana grejer som är tråkiga”

Isa poängterar även vikten av traditionell kunskapsinläring:

”Ska man bli duktig på något måste man traggla tråkigare saker för att bli bra på något i längden.”

Dock har respondenterna i viss utsträckning olika åsikter om hur skillnaderna i övrigt kan se ut. Per tycker att dagens ungdomar är mer världsvana, Maj tycker att de är pratigare och Siv anser att de är asocialare i och med att de ständigt är nedsjunkna i den digitala världen. My tycker att dagens ungdomar har en fantastisk vokabulär. Det här håller dock inte Isa och Maj med om, de anser att det råder en ordfattigdom. Kaj summerar ihop tankarna kring gårdagens och dagens ungdomar med att dagens ungdomar brottas med samma problem som gårdagens, de har bara andra verktyg att handskas med.

Ett samlat betyg för digitaliseringen utifrån respondenternas synpunkter är att de är ganska positiva till utvecklingen men att de tycker att det har gått överstyr. En

tveksamhet utstrålas från lärarna då det känns som att de har svårt att ta ställning till digitaliseringens påverkan på skolan, samhället och eleverna.

6.3 Kommunikation (-skillnader) med elever

Det kommunikativa mötet med eleverna ser till stor del likartat ut. Samtliga respondenter kommunicerar till eleverna via e-post, och eleverna kan skicka e-post till dem dygnet runt. Digitaliseringen har därmed gjort kommunikationen mer intensiv. Tidigare förlitade sig respondenterna, och även eleverna, på den muntliga kommunikation vilken var begränsad till klassrummet. Med hjälp utav digitaliseringen finns idag en trygghet för eleverna – de behöver inte vänta till lektionstid om de vill ställa en fråga. De kan skicka iväg en e-post och invänta svar från sina lärare. Förväntningar på att respondenterna ska svara omedelbart ses tydligt. Siv berättar att:

”Det näst intill förväntas att jag ska svara dygnet runt. Jag kan få frågan från någon elev: jag skickade ett mail till dig, såg du det? Då frågar jag: när skickade du det? Ja, då säger dem att jag skickade det vid åtta-tiden. Jag är inte inne på min arbetsmail då, jag börjar åtta på morgonen och slutar kanske sex på kvällen.”

Siv, Per, My och Kaj använder sina mobiltelefoner till att kommunicera med sina elever. Framst via SMS, det här ses som det mest effektiva medlet eftersom att mobiltelefoner är, enligt My, heliga för eleverna:

“En mobiltelefon är det heligaste en 15-16 åring har, många har sagt att glömmet dem den hemma och kommer till skolan utan den så vänder de, för det kan ju vara någon som vill få tag i dem.”

Den här formen av kommunikation är något som respondenterna har valt själva att använda sig av. Den sker på lärarnas villkor, men de går in i ungdomarnas sfär för att det underlättar kommunikationen avsevärt. Valmöjligheten att svara när dem vill finns kvar, och de ser kommunikationsformen som en positiv utveckling av digitaliseringen. Maj och Isa däremot avstår från att kommunicera via SMS till eleverna. Isa vill inte använda sin privattelefon till sitt jobb och Maj vet inte hur man gör för att skriva ett sms:

”/.../jag skulle nog bli alldeles knäpp om jag började med det. Jag får nog lära mig att sms:a först!”

Samtliga respondenter är överens om att även om den digitala kommunikationen är snabb och effektiv, så är det inget som slår det personliga mötet. E-post kan fungera om man ska ställa en kort fråga eller bestämma ett personligt möte, men för att förmedla kunskap i undervisningssyfte är den personliga kommunikationen oslagbar. Maj uttrycker det med att säga:

”Ibland mailar eleven och undrar: hur ska jag göra? Det kan inte jag veta. Jag måste ju se vad dem har skrivit och då ska det mailas. Det hade varit mycket lättare att bara titta på det efter en lektion. Så jag tycker fortfarande det personliga mötet är snabbare på sätt och vis, och man får mer ut av det.”

Maj anser även att den personliga kommunikationen med den enskilda eleven inte har förändrats på grund av digitaliseringen:

”Jag tycker inte att det är svårare att kommunicera med skilda elever, det muntliga mötet.”

Även Åke delar den här åsikten:

”Den muntliga kommunikationen nu känner jag inte är så infiltrerad av den här digitaliseringen.”

På frågan om på vems villkor som kommunikationen sker på, är respondenterna eniga: de vill behålla sin auktoritet som lärarrollen innebär. De försöker undvika att kommunicera på elevernas villkor, men i flera fall gör dem det trots allt. Flera av dem skickar sms till eleverna och Per använder Facebook för att kommunicera med eleverna på klassens Facebook-sida. Isa anser att det är oprofessionellt att lägga till elever som vänner på Facebook och hon vill inte verka i ungdomarnas forum:

”Det finns ingen anledning för oss att vi går in på deras arena. Det som kan hända då är att de hittar nya arenor, de vill ju ha en privat sfär.” Hon avslutar diskussion med att tillägga att *”/.../vi är faktiskt inte kompisar.”*

Åke har accepterat att kommunikationen till stor del sker på elevernas villkor, varken han vill det eller ej. Han har insett att dagens ungdomar är bättre på att kommunicera via de nya teknikerna:

“Det känns ju mer deras område, till skillnad från förr i den traditionella akademiska världen med lektioner och stenciler och annat. Det är ju klart en värld som dem är mer bekanta vid, där ligger de ju långt före.”

Att anta att alla elever har en smart phone eller tillgång till en dator i hemmet är fel enligt Isa och Kaj. Isa förklarar att:

”/.../vi har faktiskt några elever som inte har datorer hemma och då kräver ju många lärare att arbeten ska vara inne och då känner jag att det blir en klassfråga. Man kanske har många syskon hemma. Man ska vara lite varsam med kraven man ställer.”

Att förutsätta att samtliga elever har kunskap eller energi till att kommunicera med de verktyg som digitaliseringen har gett är även det en aspekt att ta i beaktning enligt respondenterna.

Flertalet av respondenterna anser att den riktade kommunikation som e-post och SMS innebär i viss mån innebär mer arbete för dem. De kan inte tala till hela gruppen samtidigt som de gjorde förr, utan kommunikationen blir i större grad individanpassad och kräver mer tid. Normerna för kommunikationen ser olika ut beroende på om man är ungdom eller äldre. Ungdomarna vill ha svar omedelbart och ser den nya tekniken som en snabb kommunikationsform. De äldre svarar när de har tid och ser de digitala verktygen som ett komplement till den muntliga kommunikationen, inte en ersättning, vilket ungdomarna till stor del verkar se det som enligt respondenterna.

6.4 Lärares syn på begreppet ”digitala infödingar och immigranter”

Respondenterna ser sig själva som digitala immigranter och eleverna ser de som infödingar. Per och Åke har deltagit i Lärarlyftet och har i den utbildningen kommit i kontakt med begreppet ”digitala infödingar och immigranter”. Åke beskriver sig själv som

”/.../en typisk immigrant som försöker finna de fördelar det finns med nätet.”

Kaj känner sig obekvämt med de nya uppförandekoder som han tycker att infödingarna har:

”Kan tycka att det är lite konstigt när fyra grabbar sitter och fikar och håller på med varsin telefon. Men hallå, vad gör de?!”

Han upplever att de umgås utan att umgås. Den här uppfattningen delas av samtliga respondenter eftersom de upplever att eleverna försvinner in i en värld som respondenterna inte är särskilt bekanta med, och förstår inte syftet alltid med att vara där.

Ibland tar immigranterna hjälp utav infödingarna i undervisningen. Ifall tekniken krånglar eller om de behöver hjälp med att hitta rätt information på Internet är hjälpen nära, säger Siv:

”Jag får nu tips i klassrummet gällande tekniken”

Per tycker, även han, att det är:

”/.../roligt för eleverna idag att kunna visa och lära sin lärare att de kan något också.”

Dock kan det höras en och annan suck från klassrummet när immigranterna ska ta sig an den nya tekniken. Maj och My lägger hellre tid på andra uppgifter och kunskaper än att ägna sig åt digitala verktyg i undervisningen. Maj ställer sig frågande till om eleverna blir positiva för att man visar intresse för deras arena eller för att man underlättar för dem.

Fyra stycken (My, Maj, Siv och Isa) av respondenterna sticker ut gällande åsikten om immigranterna och infödingarna talar olika språk. De menar på att infödingarna inte förstår immigranterna. När de lämnar ut uppgifter eller skriver på tavlan, förstår inte eleverna orden de använder anser Isa:

”/.../jag märker när jag skriver på tavlan, så skriver jag ett par synonymer bredvid inom parentes så att de ska förstå vad jag menar. Det här gjorde jag inte för 10-15 år sedan.”

Orsaken till det här är de lite osäker på, men Isa tror att det beror på att ungdomarna läser mindre böcker nu än innan digitaliseringen. De manliga respondenterna är av en annan uppfattning. De anser att de som immigranter, inte talar ett annat språk än infödingarna. Det här kan till exempel bero på intresse. Kaj har alltid, enligt honom

själv, uppskattat Internet. Åke delar det här intresset och berättar även om sin arbetskollega som är över 60 år och som ständigt är inne på Facebook.

Sammanfattningsvis kan man tolka att respondenterna inte har samma åsikter om begreppet ”digitala infödingar och immigranter”. De accepterar att de är immigranter, men har svårt att inse vad det egentligen innebär att vara immigrant.

6.5 Framtiden

Att eleverna sitter ensamma i ett rum, med varsin dator och ”forskar” är respondenternas enade bild av ett skräckscenario som digitaliseringen kanske kan leda till. Distansen till skolan och det personliga mötet som digitaliseringen kan medföra, är respondenterna oroliga över. De menar även på att svaga elever missgynnas mer av digitaliseringen eftersom de ofta behöver en extra hjälp som enbart går att få vid en personlig kontakt. Det finns med andra ord en rädsla över vad som kommer hända i framtiden menar My och sammanfattar sin syn på saken genom att säga:

”/.../det får inte bli för mycket av det här datoriserandet.”

Isa tror att individualismen kommer att medföra att mänskligheten mer eller mindre går under. Vi behöver ha ett mer kollektivistiskt tänk för att överleva. Maj är inne på samma linje och är orolig över att samhället håller på att bli för individualistiskt i och med att allt ska datoriseras. Hon tar upp den mänskliga hjärnan och att minnet faktiskt kan svika oss när vi blir äldre, hur ska vi då kunna hantera en dator och olika kommandon om vi inte minns dem?

”Det ställer krav på samhället, att personlig hjälp behövs. Och finns det ingen personlig hjälp från staten så är det de anhöriga som får ställa upp. Fixar anhöriga att ställa upp?” (Maj)

Två av respondenterna känner viss frustration över hur undervisningen ska se ut i framtiden. Kaj ställer sig frågan:

”Vad ska vi lära ut när hela världen finns i fickan?”

Isa poängterar vikten av att ha riktigt kunskap. Med riktig kunskap menar hon information man har lärt sig genom att traggla och som eleverna innehar utan att behöva göra en sökning på Internet. Hon ser även lärarna som en form av ”gate keepers”, där de sållar bland all kunskap de har om ämnet de undervisar i till eleverna. Om eleverna ska sitta själva och försöka hitta rätt information blir det tungt för dem. Åke sammanfattar det med att säga:

”Vi kan inte låta datorn bli ett substitut till oss lärare.”

Hur ska vi då komma tillrätta med problemen som digitaliseringen kan medföra? Kaj och Maj tycker att eleverna ska öva på att vara utan tekniken stundvis:

”Det är stressande att ständigt vara uppkopplad och det skulle vara skönt att vara utan det ibland.” (Kaj)

Eleverna behöver få insikt i att de inte behöver vara uppkopplade dygnet runt för att må bra i livet. Det personliga mötet ger väldigt mycket mer än det digitala, både kunskapsmässigt och socialt, är respondenterna eniga om.

6.6 Idealtyper

Utifrån lärarnas syn på hur digitaliseringen har påverkat eleverna har det utkristalliserat sig ett par tendenser. Utifrån de här tendenserna har vi konstruerat följande tre idealtyper. Vi hoppas att våra idealtyper kan säga något om hur verkligheten ser ut, så som lärarna upplever den. Att öka förståelsen för hur problematiken ser ut gör att det blir enklare att handskas med den.

6.6.1 Rostiga Rigmor

Rigmor är 60+ och undervisar i kärnämnen. Hon har ej vidareutbildat sig på senare år och är i slutet av sin karriär. Hon har en tveksam syn på vad digitaliseringen har medfört. Hon erkänner att det är ett bra verktyg, men hon saknar de traditionella läromedlen i undervisningen. Rigmor ser det som ett tidskrävande moment och tar distans till det i såväl sitt privatliv som i skolans värld. Hon anser att det tar tid från skolarbetet för eleverna. Det här har lett till att dagens unga generation, till skillnad från gårdagens, är bekvämare och även är mindre studiemotiverade. Rigmor ser digitaliseringen som något ”som andra håller på med”, hon betraktar den på avstånd.

Rigmor kommunicerar via e-post till sina elever i så liten utsträckning som det går. Det här bottnar sig i att hon är bedrövad över att den personliga kommunikationen är på väg bort. Digital kommunikation lever inte upp till de kraven hon har angående kommunikation, den blir aldrig lika fyllig och meningsfull. Rigmor anser att hur man kommunicerar är upp till var och en – människor ska kommunicera på det sätt som de själva tycker bäst om.

En digital immigrant är ett uttryck som Rigmor identifierar sig med. Hon har varken intresse eller kunskap om de nya digitala verktyg som samhället erbjuder. Rigmor tycker till viss del att digitaliseringen har lett till att det är svårare att kommunicera med sina elever, språket har försumrats och försvinner allt mer.

I dagsläget ser Rigmor digitaliseringen som allt för krånglig. Om den blir mer användarvänlig i framtiden, så kanske hon kan tänka sig att pröva på digitala tekniker. Hon är dock motståndare mot en eskalering av digitalisering och anser kort och gott att ”det var bättre förr”.

6.6.2 Positiva Peter

Peter är runt 50 år och undervisar i samhällsvetenskapliga ämnen. Han har nyligen fortbildat sig som lärare, han har genomgått Lärarlyftet och har därmed kommit i kontakt med digitala verktyg i undervisningssyfte. Peter har varit yrkesverksam som lärare i 23 år och har börjat använda digitala tekniker de senaste åren. Han har börjat se möjligheterna som har kommit med digitaliseringen och använder digitala verktyg även i skolsyfte. Peter poängterar dock att digitaliseringen stjälar tid från skolan för eleverna. Han tycker dock att fördelarna, så som ständig kontakt med eleverna, väger över nackdelarna. Digitaliseringen har givit dagens ungdomar ett större utbud av information som är lättillgänglig, vilket i sig är bra. Det är dock viktigt att ha i åtanke att de här möjligheterna endast gynnar de skolmotiverade eleverna, då det är lätt att

drunkna i havet av information. Peter omfamnar hellre digitaliseringen än bekämpar den.

I stort sett all kommunikation Peter utför sker via Internet. Förr i tiden begränsades kommunikationen till lektionstid men i och med digitaliseringen kan han snabbt och enkelt skicka ut information till sina elever. Det här leder till att hinder i kommunikationen försvinner eftersom det är så enkelt att nå människor idag. Kommunikationen är idag mer intensiv enligt Peter, han ställer sig dock frågande till om kvalitén har blivit bättre.

Peter är en positiv immigrant. Immigrant ser han sig själv som eftersom att det var bara några år sedan han trädde in i den digitala världen. Han upplever inte att han talar ett annat språk än infödingarna, han ser inga som helst problem med att kommunicera med ungdomar, men han känner trots allt en viss utanförskap då det är svårt att hänga med i alla nya normer.

Framtiden ser spännande ut, enligt Peter. Han är mottaglig för vad som kommer hända gällande digitaliseringen i framtiden. Han tror att samhället i stort kommer gagnas men att vissa individer kommer att missgynnas av utvecklingen. Till exempel de svaga eleverna som är i behov av personlig kontakt. Sammanfattningsvis blir kontentan att vi ska skynda långsamt så att vi ej glömmer bort de svaga.

6.6.3 Veliga Vera

Vera är 55 år och undervisar i religion och historia. Hon har 20 års erfarenhet som gymnasielärare men har inte genomgått Lärarlyftet. Vera är splittrad i sin åsikt gällande vad digitaliseringen har inneburit för vårt samhälle. Å ena sidan är det fantastiskt hur enkelt det är att ta kontakt med eleverna idag; det är smidigt, snabbt och bra när det fungerar. Å andra sidan är det stressigt när det inte fungerar, då ses det som en dubbelbelastning. Det är lätt att lärare har en övertro på vad ungdomarna egentligen har för kunskaper om digitala tekniker – de är inte så duktiga som vi tror. Dagens elever är otåliga och allt ska ske genast. Dåtidens ungdomar var tålmodigare och mer beredda att satsa på skolan. Vera tycker att det trots allt är kul med digitala tekniker och ser sig själv stundvis som besatt. Ifall hon vill använda sig av digitala tekniker så tycker hon att hon har den kunskap hon behöver.

Att separera på den privata och yrkesmässiga rollen är viktigt för Vera. Hon kommunicerar gärna via e-post med sina elever, men inte efter avslutad arbetstid. Eftersom Vera till viss del visar intresse för nya tekniker, förväntar sig eleverna att hon ska kunna mer än vad hon egentligen kan. Hon försöker att undvika att kommunicera på ungdomarnas villkor och vill sätta sina gränser för kommunikationen.

Vera erkänner sig själv som en immigrant av digitaliseringen, men vill ändå försöka hänga med på allt det nya som händer. Inför eleverna vill hon upprätthålla en bild av att hon inte vill skapa en klyfta mellan eleverna. I verkligheten är det ett större avstånd än vad hon tror och det speglas i att eleverna suckar då hon försöker använda digitala verktyg.

Samhället håller på att fragmenteras sönder enligt Vera. Vi blir allt mer splittrade och det ser inte ljust ut i framtiden. Skräckscenariot är att det personliga mötet försummas

totalt och att alla människor sitter ensamma i varsitt rum med en dator framför sig. Lösningen på problemet är att vi stannar upp och inser värdet av att möta människor i det verkliga livet, inte online.

7. Resultat och slutdiskussion

I det här kapitlet sammanflätar vi empirin och teorin samt diskuterar vad vi har kommit fram till i vår studie. Vi besvarar våra frågeställningar och riktar några ord till uppdragsgivaren. Avslutningsvis ger vi våra sista tankar kring studiens innehåll i form utav ett par avslutande ord.

7.1 Har ungdomar förändrats i och med digitaliseringen?

Utifrån vad vi har kunnat urskilja från våra referensramar, så har dagens ungdomar, tack vare digitaliseringen, blivit mer kreativa, nyfikenare samt har utvecklats till självständiga individer. I praktiken ser det dock annorlunda ut. Digitaliseringen har inneburit att ungdomar har blivit bekväma, mindre studiemotiverade och ofokuserade enligt våra respondenter.

Att skylla *allt* på digitaliseringen är enligt oss allt för drastiskt. Vi väljer att sätta ner foten i teorins förklaring om att ungdomar alltid har betett sig på det viset som empirin förklarar. Ungdomars beteende kommer till stor del alltid att vara på ett liknande sätt; det reproduceras i varje generation. Den äldre generationen, våra respondenter inräknade, kommer alltid ha den här synen på den yngre generationen.

Digitaliseringen är ett nytt uttryckssätt för ungdomars beteende. För 50 år sedan var TV den stora boven, idag kan vuxna skylla på datorer och ”smart phones”. Anledningen till att den äldre generationen beskyller tekniken till att påverka ungdomar negativt kan i mångt och mycket grundas i okunskap. Såväl teori som empiri styrker det här: en rädsla för det som är okontrollerbart påverkar helt klart. Oavsett om intresset finns där eller ej, existerar inte den naturliga användningen som infödingarna innehar.

En ytterligare aspekt att ha i åtanke är att det är inte lämpligt att dra alla över en kant. Att man är ung och har fötts in i ett digitalt samhälle betyder inte att man automatiskt har ett intresse för digitala tekniker. Likt Findahl uttrycker det, menar vi på att oavsett om man är gammal eller ung så ser användningsmönstret olika ut från person till person. Även respondenterna styrker den här åsikten.

7.2 Har det kommunikativa mötet med ungdomar förändrats, i och med digitaliseringen?

Det kommunikationsmedlet personer använder sig av kan påverka det förhållningssätt personer har till att kommunicera. Våra respondenter pekar på att ungdomarna talar ”svengelska” och att de använder sig av förkortningar i såväl skrift som tal. Flera av respondenterna menar på att det råder en ordfattigdom hos dagens ungdomar. Kan det här bero på att de har blivit påverkade av den elektroniska kommunikation de för med sina vänner? Absolut, tror vi. Språk har alltid förändrats, men den här gången har det gått i ultrarapid tack vare de snabba kommunikationsformer som digitaliseringen erbjuder. Det här berättigar att den analoga generationen ser det som något oroväckande och okontrollerbart. Vi tror inte att det är en fara i att språket utvecklas, men vi tycker att det är viktigt att människor har en gemensam förståelse för vad ord betyder. Att kommunicera handlar om att utbyta information, och om de som kommunicerar inte har gemensam ordförståelse påverkas kommunikationen negativt.

På frågan om det kommunikativa mötet med ungdomar har förändrats, i och med digitaliseringen, svarar vi ja. Det sker i en större utsträckning på ungdomarnas villkor och det är något som de vuxna har valt själva. Genom att köpa en dator och/eller "smart phones" till sina barn samt införa digitala verktyg i skolsammanhang låter de ungdomarna kommunicera på det sättet de gör i det forumet. Det här utan att ge dem instruktioner om *hur* de ska kommunicera.

7.3 Vilken syn har gymnasielärare på begreppet digitala infödingar och immigranter?

Begreppet infödingar och immigranter är, som vi tidigare har nämnt, ett av alla de begrepp som beskriver situationen mellan de som har växt upp med digitaliseringen och de som har tagit till sig den i efterhand. Prenskey menar på att infödingar och immigranter talar olika "språk", vilket kan leda till ett problem i skolan. Fyra av sju respondenter i vår studie upplever att deras elever inte förstår deras språk, med andra ord har infödingarna svårt att förstå immigranterna. De resterande tre respondenterna anser att de *inte* talar ett annat språk än infödingarna, samtidigt som de erkänner sig själva som immigranter. Vi kan här urskilja en förvirring från immigranternas sida, de kanske inte riktigt har förstått begreppet. Eller så är det så att de inte riktigt vill erkänna att de inte förstår varandra. Kanske ligger det en stolthet i läraryrket: de har alltid haft sitt språk, de ser det inte som fel språk och ser ingen anledning till en förändring eller anpassning eftersom de har använt sitt språk längst.

Tapscott ser digitala tekniker som ett viktigt verktyg att kommunicera och inhämta information. Ungdomar gynnas av digitaliseringen, deras kunskap utvecklas i och med att de kan inhämta information snabbt och effektivt. Vår empiri stödjer inte de här åsikterna. Samtliga respondenter pekar på att dagens unga kontra gårdagens, är mindre förmögna att hitta rätt information. Att det finns mycket tillgänglig information, genererar inte automatiskt att det är enkelt att hitta *rätt* information. Unga människor har idag svårigheter med att vara källkritiska och kapabla till att sälla bland det hav av information som finns att tillgå. Det här ser vi som ett problem för samhället då dagens ungdomar inte innehar den kunskap de behöver för att handskas med information på Internet.

7.4 Vilken framtidssyn har gymnasielärare på den digitala utvecklingen?

Flera av respondenterna utstrålade i många fall rädsla inför vad som komma skall. Kommer vi att sitta ensamma med varsin dator och aldrig träffa varandra på *riktigt*, oroar sig majoriteten över. Resten tror att digitaliseringen gynnar samhället och välkomnar digital utveckling. Erfarenheter och intresse spelar säkerligen in vid tankar om framtiden, men en sak är såväl teorin som empirin samt även vi är överens om: det kommer alltid att finnas skillnader mellan generationer. Digitaliseringen påverkar den unga generationen som växer upp idag, imorgon kan det vara en annan aspekt som spelar in. Kontentan av frågeställningen är att det är inte enbart digitaliseringens fel, utan generationsskillnader är en naturlig del av den mänskliga utvecklingen.

7.5 Till uppdragsgivaren

Likt många andra studier pekar även den här på vikten av att införa media literacy i undervisningen. Att undervisa ungdomar i källkritik och undervisa lärarna till att inte ha för stor tilltro till digitala verktyg i undervisningen. Vi tycker att digitaliseringen är bra, men vikten av att förhålla sig på rätt sätt till den kan inte poängteras nog. Det är inte bara att slänga in en dator i klassrummet och tro att ungdomarna ska kommunicera på det sätt som de vuxna anser är rätt.

Elevernas kommunikativa utveckling speglar hur skolan har utvecklats, det går att se en tydlig koppling mellan deras nya kommunikationskanaler och hur människor beter sig. Om skolan anser att digitala verktyg påverkar elevernas kommunikation negativt, får de utesluta e-post och andra datoriserade hjälpmedel. Det går inte att säga att elevernas kommunikation har försämrats (förkortningar till exempel), om lärarna tillåter den typen av kommunikation där eleverna innehar ett försprång. Vi tror att det här kan grunda sig i att den äldre generationen ser digitaliseringen och verkligheten som två skilda världar, medan den yngre generationen ser det som en enhetlig värld.

Som tidigare nämnt är det viktigt att lära den yngre generationen att från grunden handskas med den nya tekniken för att finna bra och rätt information. Utbudet har ökat enormt men det gäller att inte enbart se det här som något positivt, ett större utbud innebär också att det blir svårare att finna rätt information. Det här gäller även kommunikationen mellan generationer. Det finns idag många kanaler att kommunicera med och att förutsätta att elever vill kommunicera via kanaler som de använder på fritiden är riskfyllt. Dagens elev vill inte kommunicera med sin lärare via till exempel via Facebook, då de ser det som en privat sfär som inte hör till skolan. Det gäller att vara tydlig och konsekvent för hela institutionen och ha ett gemensamt krav på var och hur kommunikationen kommer att ge sig i uttryck någonstans.

Den här studien handlar om att uppmärksamma eventuella problem och öka medvetenheten kring studiens problematisering. Vår förhoppning är att uppdragsgivaren kan dra nytta av vårt resultat och implementera den här medvetenheten i skolundervisningen.

7.6 Slutord

Syftet med studien var att undersöka om digitaliseringen påverkar generationsskillnader gällande kommunikation. Vi valde att undersöka de digitala infödingarna genom att ta del av immigranternas syn på situationen. Likt antropologer berättade de om de skillnader som de har upplevt över tid och om digitaliseringens påverkan på infödingarna. Vi tror att generationsskillnader alltid kommer att finnas och att ungdomar alltid kommer att uppfattas på ett visst sätt av vuxna oberoende av vad som sker i samhället. Lärarna vi intervjuade ser dock digitaliseringen som ett problem, de anser att den har gett en negativ påverkan på ungdomar. En situation där det här tydligt syns i är i ungdomarnas kommunikation, vilken enligt lärarna, har helt klart påverkats av digitaliseringen. Det uppstår en konflikt mellan olika generationers sätt att kommunicera. Det vore intressant att undersöka om den unga generationens lärare, och även ungdomarna själva, har samma syn på digitaliseringen.

Ungdomar är kompetenta i sin digitala användning, men endast inom de områden de vill vara det. Vi är medvetna om att det råder så väl skillnader mellan generationer,

som att det finns stora skillnader inom generationerna i sig. Problematiken grundar sig mycket i att det inte råder en symbios i förståelsen av digitaliseringen. Att hitta rätt kanaler för att kommunicera i skolan är viktigt, det går inte att plocka en kanal som ungdomar använder privat och applicera den i skolan.

Då vi tar fasta på den syn som gymnasielärarna i vår studie har gett oss, är vi på väg att möta en lite skrämmande samhällsutveckling. Den generation som växer upp idag upplevs som bekväma, lata och beroende av ständiga instruktioner till allt de ska göra. Vad händer när den analoga generationen har dött ut och den digitala är den som styr samhället? Är det här en början på ett samhälle som är på väg att kollapsa för att ingen helt enkelt har lust att anstränga sig? Vår studie säger oss att den yngre generationen består av lustfyllda individer vilka ständigt söker efter snabba och enkla vägar. Hur kommer samhället se ut när ingen är beredd på att göra det som är nödvändigt men tråkigt? Det vi ser är en oviss framtidsvision, där det hela började med att samhället blev mer och mer digitalt och ingen tänkte på konsekvenserna. Samhället är i stort behov av att öka medvetenheten kring den här problematiken, vilket vi hoppas att vår studie har gjort. Nästa steg är att ta itu med den. Frågan är bara hur?

Referenslista

- Altheide, David L. (1996) *Qualitative media analysis*. Thousand Oaks, CA: sage.
- Bergqvist, Elaine (2009) *Du är din generation*. Nordstedts, Stockholm.
- Buckingham, David (2008) *Youth, Identity, and Digital Media*. Massachusetts Institute of Technology
- Bucy, Erik P. (2005) *Living in the information age – A new media reader*. Thomson Wadsworth, Belmont USA, Second Edition
- Carlsson, Ulla (2010) *Barn och unga i den digitala mediekulturen*. Nordicom, Göteborg.
- Carlsson, Ulla (2006) *Radio, tv & internet in the Nordic countries: meeting the challenges of new media technology*. Nordicom, Göteborg
- Engdahl, Oskar; Larsson, Bengt (2006) *Sociologiska perspektiv – Grundläggande begrepp och teorier*. Studentlitteratur, Upplaga 1:4
- Essiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2007) *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedt Juridik AB. Upplaga 3:4
- Findahl, Olle (2011) *Äldre svenskar och Internet 2010 Rapport om svenskarnas Internetvanor*. (pdf.-dokument) Hämtat från www.wii.se under rubriken *Publicerat och Rapporter* (2011-04-29)
- Findahl, Olle (2010) *Svenskar och Internet 2010 Rapport om svenskarnas Internetvanor*. (pdf.-dokument) Hämtat från www.wii.se under rubriken *Publicerat och Rapporter* (2011-03-28)
- Findahl, Olle (2009) *Unga svenskar och Internet 2009 Rapport om ungdomars Internetvanor*. (pdf.-dokument) Hämtat från www.wii.se under rubriken *Publicerat och Rapporter* (2011-03-28)
- Giddens, Anthony (2007) *Sociologi*. Studentlitteratur, Upplaga 4:3
- Göteborgs stad (2011) *Hitta gymnasieskola – serviceguiden*. Hämtat från www.goteborg.se under rubriken *Förskola & utbildning* (2011-04-10)
- Hadenius, Stig; Weibull, Lennart; Wadbring, Ingela (2008) *Massmedier – Press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. Ekerlids Förlag, Stockholm, Upplaga 9
- Johansson, Per (2010) *Talet om digitala infödingar är betydligt överdrivet*. Hämtat från www.medieradet.se under rubriken *Krönikor* (2011-03-28)
- Kundanis, M Rose (2003) *Children, teens, families and mass media. The Millennial Generation*. Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers. NJ

- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Läroplan*. <http://www.ne.se/läroplan>, Nationalencyklopedin, (hämtad 2011-05-24)
- Nordfors, Lennart; Levin, Bert (1999) *Internetrevolutioner. Så förändras våra liv av Internet – fyra framtids scenarier*. Ekerlids Förlag, Stockholm
- Palfrey, J; Gasser, Urs (2008) *Born digital. Understanding the first generation of digital natives*. Basic Books, New York. Upplaga 1
- Patel, Runa; Davidson, Bo (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur, Lund. Upplaga 3
- Prensky, Marc (2001) *Digital Natives, Digital Immigrants*. Artikel från: On the Horizon, MCB University Press, Vol. 9 No. 5, October 2001. (pdf.-dokument) Hämtat från www.marcprensky.com under rubriken *Writing*. (2011-03-29)
- Prensky, Marc (2006) *Don't Bother Me Mom – I'm Learning!* St. Paul, MN: Paragon House
- Selg, Håkan (2010) *Nya kommunikationsmönster förändrar undervisning och lärande*. Intervjuartikel skriven av Pålsson, Stefan. Hämtad från www.skolverket.se under rubriken *Intervjuer*. (2011-04-22)
- Skollag*. <http://www.ne.se/skollag>, Nationalencyklopedin, (hämtad 2011-05-24)
- Skolverket (2011) *Obligatoriska skolformer – ansvar enligt Lpo 94*. Hämtat från www.skolverket.se under rubriken *Utveckling & Bidrag*. (2011-05-24)
- Skolverket (2010) *Utmaningar för skolan – den nya skollagen och de nya reformerna*. Stockholm. Hämtad från: www.skolverket.se under rubriken *Lagar & Regler* (2011-05-24)
- SOU 2010:28 (2010) *Vändpunkten för Sverige – ett ökat intresse för matematik, naturvetenskap och IKT*. Teknikdelegationen, Stockholm
- Säljö, R (2009) *Digital tools and challenges to institutional traditions of learning: technologies, social memory and the performative nature of learning*. Artikel från: Journal of Computer Assisted Learning (2010), nr.26. (pdf.-dokument) Hämtat från <http://onlinelibrary.wiley.com> under rubriken *General & Introductory Education*. (2011-04-12)
- Veen, Wim (2005) *Learning strategies of Homo Zappiens: towards new learning arrangements*. Artikelförfattaren är professor i Education and Technology på Delft University of Technology, Holland. (Hämtad 2011-04-25)
- Tapscott, Don (1998) *Growing up digital*. McGraw-Hill Companies Inc. New York

Bilaga: Intervjuguide

”Vett & Etikett”

- Svaren kommer att publiceras offentligt eftersom det är en vetenskaplig undersökning, på institutionens hemsida, gu.se
- Ni kommer vara anonyma, inga namn skrivs med
- Vi kommer att spela in er, men det är bara vi som kommer att lyssna på det för att kunna transkribera intervjun. Allt raderas när det är klart.
- Vi kommer att citera er i texten, men under anonymitet
- Vill ni ha det klara materialet e-postar vi det till er självklart!

Bakgrund

Som ni vet har samhällets digitaliserats mer och mer, skolan är en del av samhället och berörs troligen av den här utvecklingen. Dagens ungdomar har växt upp med den här utvecklingen, vilket dagens vuxna kanske inte har? Utan dagens vuxna har fått ta till sig kunskaper om digitala medietekniker i efterhand.

Syftet med studien är att undersöka generationsskillnader gällande kommunikation i och med digitaliseringen. Vi är intresserade av att se på generationsskillnader i ett generellt perspektiv, och då är skolan en utmärkt plats att studera det här då unga och vuxna möts här och interagerar med varandra. Ni som lärare har även följt generationer över tid och kan förhoppningsvis uttala er om de skillnader som kan tänkas finnas.

Tema 1: Lärarnas bakgrund

Hur många år har du varit yrkesverksam som gymnasielärare?

Inom vilka ämnen undervisar du?

Hur använder du dig av digitala tekniker?

På samtliga frågor vill vi ha konkreta exempel och förklaringar! Utveckla mera.

Tema 2: Då och nu – generationsskillnader över tid

Hur ser du som lärare på digitaliseringen i klassrummet? Berätta!

Tycker du att det är annorlunda att vara lärare i dag med digitaliseringen?

- Hur var det innan digitaliseringen?
- Ser du några generationsskillnader?
- Är det någon skillnad på dagens elev och en elev för 10-15 år sedan?

Skapas det en klyfta i klassrummet mellan lärare och elever i och med digitaliseringen?

- I så fall, hur yttrar sig klyftan?
- Har den påverkat undervisningen, i så fall hur?

Hur kan digitaliseringen ha påverkat eleverna? Ge exempel! (t.ex. är de nyfiknare)

Den yngre generationen upplevs vilja ha allting snabbare, hur yttrar sig det i skolvärden?

Känner du att du förstår allt som eleverna gör i den digitala världen?

- Upplever du att det finns en barriär i form utav kunskapsskillnader gällande digitala verktyg mellan vuxna och unga?
- Tycker du att det har varit/är svårt att lära sig de nya teknikerna?
- Använder du dig av dem i skolundervisningen?

Tema: 3 Kommunikation(-skillnader) med eleverna

Hur ser det kommunikativa mötet med dina elever ut i klassrummet?

- Hur kommunicerar ni med varandra idag?
- Går det att kommunicera på samma sätt med eleverna nu jämfört med för 10-15 år sedan?
- Vilka är skillnaderna?
- Om det inte har förändrats, vad är anledningen tror du?
- Tar eleverna till sig information på samma sätt som innan digitaliseringen?
- fördelar/nackdelar?

Kan den nya digitala världen leda till kommunikationsskillnader mellan lärare och elever?

- Om de finns, är det ett problem?
- Hur yttrar sig dem?

På vems villkor sker kommunikationen, med andra ord: vem måste anpassa sig i och med digitaliseringen?

- Eller är det ingen uppenbar kommunikationsskillnad?
- Förklara spelregler gällande kommunikationen med eleverna!

Tema: 4 ”Digitala infödingar och immigranter”

Prensky, en forskare kring generationsskillnader i skolan, talar om digitala infödingar och immigranter (vidare förklaring här om begreppet), hur ser du på den saken?

Anser du att du talar ett annat språk än de som har växt upp med digitaliseringen?

- I så fall, vad får det för konsekvenser?

Hur upplever du dig själv – ser du dig själv som en digital immigrant?

Vad tror du händer om en lärare som är immigrant talar till infödingarna på deras språk?

- Vilken respons tror du att det får?

Tema: 5 Framtiden

Den skillnaden vi frågar om vad tror du den kommer leda till i framtiden?

Vad är ditt förslag på hur man ska komma tillrätta med problemen (om de finns)?

Övrigt

Finns det andra aspekter som vi inte har tänkt på? Vad upplever du att du saknade under intervjun gällande digitaliseringen, generationsskillnader med mera?